

REPUBLIKA
SLOVENIJA
OKROŽNO
SODIŠČE
LJUBLJANA

IP 261/2020

VMESNA SODBA
V IMENU LJUDSTVA

Okrožno sodišče v Ljubljani, okrožna sodnica **Jelka Podgoršek**,

je v pravdni zadevi

tožeče stranke: **1.**

ki jo zastopajo odvetniki iz Odvetniške pisarne Robert
Preininger d.o.o., Smarje pri Jelšah.

zaradi ugotovitve ničnosti kreditne pogodbe, sporazuma in plačila
EUR,

po dne **12. junija 2023** končani javni glavni obravnavi,

dne **2. avgusta 2023**

RAZSODILO:

1. Kreditna pogodba številka [REDACTED] dne 27. 11. 2007, je **nična** glede prvo tožnice [REDACTED].
2. Notarski zapis Sporazuma o zavarovanju denarne terjatve upnika z ustanovitvijo zastavne pravice na nepremičnini, opravilna številka [REDACTED] 2007, je **ničen v celoti**.

OBRAZLOŽITEV:

1. Tožnika navajata, da je prvo tožnica kot kreditojemalka in dolžnica (v času sklenitve Kreditne pogodbe [REDACTED] drugo tožnik pa kot porok in plačnik dne [REDACTED] 2007 s toženko kot banko sklenila Kreditno pogodbo številka [REDACTED] (v nadaljevanju Kreditna pogodba), katere predmet je bil namenski stanovanjski kredit v evrski protivrednosti po referenčnem tečaju Evropske Centralne banke (v nadaljevanju referenčni tečaj ECB) v znesku [REDACTED] CHF, kar je [REDACTED] v Kreditni pogodbi je bilo določeno, da se glavnica vrača vsakega zadnjega dne v mesecu z dobo vračanja v 240 mesečnih anuitetah, prva anuiteta je zapadla v plačilo 31. 12. 2007, naslednje pa zadnji dan v mesecu v mesečnih razmakih po zapadlosti prve anuitete. Prva mesečna anuiteta pa je dejansko zapadla v plačilo šele 18. 2. 2008, saj se je zavlekel postopek z izbrisno pobotnico za nepremičnino in so naslednje mesečne anuitete zato zapadle v plačilo 18. dne v mesečnih razmakih po zapadlosti prve anuitete. Višina prvih 239 anuitet je znašala [REDACTED] odplačevale so se v evrski protivrednosti po referenčnem tečaju ECB, veljavnem na dan plačila anuitete. V zadnji, 240. anuiteti, ki bi zapadla v plačilo 30. 11. 2007, se je izvršil dokončni poračun vseh do takrat neplačanih obveznosti iz naslova kredita. Obrestna mera je znašala šest mesečni CHF LIBOR plus 1,57 % letno. Efektivna obrestna mera je znašala 4,71 %, upošteva pogoje toženke na dan 27. 11. 2007. Stranka Kreditne pogodbe, in z njo povezanih pravnih poslov je bil tudi [REDACTED]. [REDACTED] sicer kot porok, plačnik in zastavitelj, vendar je [REDACTED] Nepremičnine, ki so bile predmet zastave, je podedoval drugo tožnik. Na podlagi notarskega zapisa SV [REDACTED] dne [REDACTED] 2007 je bila za zavarovanje denarne terjatve toženke ustanovljena in vknjižena hipoteka ter zaznamba neposredne izvršljivosti notarskega zapisa na nepremičninah, vpisanih v zemljiški knjigi Okrajnega sodišča

Na podlagi sklepa o dedovanju je lastnik zgoraj navedenih nepremičnin postal drugo tožnik, ki je navedene nepremičnine [redacted] 2017 prodal in s kupnino od prodanih nepremičnin [redacted] 2017 predčasno poplačal kredit. Nepremičnine zato niso več obremenjene s hipoteko v korist toženke. Kredit je bil dan za nakup nepremičnine in izven namena poklicne ali pridobitne dejavnosti (2. odstavek 2. člena veliki ZPotK - Uradni list RS, številka 70/2000). Tožnika je zato šteti kot potrošnika in je v danem primeru potrebno upoštevati tudi predhodno odločbo sodišča Evropske unije v zadevi C-26/13, ki se tiče nedovoljenih pogojev v potrošniških pogodbah. Sodišče EU je v sodbi C-186/16 opredelilo kriterije za uporabo testa "znatnega neravnotežja". Stališča EU že sama po sebi podpirajo dejstvo, da so možne spremembe valutnih tečajev mogle biti predvidljive, kar je treba ugotoviti v vsakem konkretnem primeru. Tožnika se sklicujeta na vsebino **Poročila o finančni stabilnosti Banke Slovenije iz junija 2005 (v nadaljevanju Poročilo 2005)**. Vsak povprečno razumen bralec, ki ga prebere, ne more dvomiti, da gre za napovedovanje in pričakovanje povsem konkretnega dejstva, za pričakovano rast tečaja CHF in predvsem njegovo visoki volatilitnost (tveganost) za komitente bank in ne za banke. Če bi povprečni potrošnik takšen dokument Banke Slovenije prebral, je logično in razumno predvidevati, da nikoli ne bi sklenil Kreditne pogodbe, kot je obravnavana. Upoštevati je potrebno splošno vedenje v času sklenitve Kreditne pogodbe glede dejstva, da je bil evro v času nastanka predmetnega pravnega posla (in je še vedno) stabilna valuta brez večjega tveganja devalvacije in za takšno vedenje ni potrebno imeti posebnih finančnih ali makroekonomskih znanj. Banke so eksperti na finančnem področju. Vedele so, in so tudi morale in mogle vedeti, da je mogoče in verjetno, da bo evro izgubil na vrednosti v razmerju do CHF, potrošniki pa niso bili v takšnem položaju, ko bi lahko ocenili možnost apreciacije CHF v razmerju do EUR. Za banke je obvladovanje valutnega tveganja in drugih oblik finančnih tveganj zakonska obveznost in nujnost. Zaradi njihove narave obvladovanje tveganj ne temelji na naivnem napovedovanju in ekonometričnih modelih napredovanja, vsak dan poskrbijo za zapiranje svoje valutne izpostavljenosti. Toženka, in tudi Banka Slovenije, sicer nista mogli natančno vedeti, kdaj točno in za koliko točno se bodo določene okoliščine na finančnih trgih odrazile v naraščanju tečaja CHF in tega tožnika ne zatrjujeta. Se pa sklicujeta tudi na prispevek mag. **Tatjane Šuler pod imenom "Tveganost posojil v švicarskih frankih"**, ki je sestavni del **Poročila Banke Slovenije o finančni stabilnosti - strokovni članki s področja Finančne stabilnosti iz maja 2007**. Tožnika se na ta dokument sklicujeta in izpostavljata ključne elemente, ki bi se jih morale zaradi

■
—
■

profesionalne skrbnosti zavedati tudi poslovne banke in omogoča razumevanje celotne problematike. Avtorica tega prispevka strokovno primerno predstavi daljše obdobje gibanja CHF (1991 do 2007), da lahko bralec utemeljeno ugotovi vso širino razpona vrednosti, ki so bile dosežene v preteklosti (CHF : EUR). S prikazom mere volatilnosti (koeficientom variacije) jasno pokaže na prisotno tveganje. Prispevek je bil objavljen z oznako maj 2007 v uradni publikaciji Banke Slovenije in predstavlja navedbo dejstev in okoliščin, ki so kasneje privedle do nesorazmernih negativnih finančnih posledic za posojilojemalce s klavzulo CHF. Jasno je izpostavljeno opozorilo bančni strokovnosti in javnosti, da v slovenskih okoliščinah komitenti evidentno nimajo zadostnega znanja o grozečih tveganjih in banke ne posvečajo dovolj pozornosti, da bi jih opozorile na potencialne posledice. Na temo švicarskega franka je zelo nazoren strokovni material pripravil Thomas J. Jordan (tedaj še član vodstva Švicarske nacionalne banke oziroma njen sedanji guverner) in je najbolj zanimivo tretje poglavje njegovega referata, ki govori o CHF kot **varnem zatočišču**. Čeprav gre za prispevek, ki je bil pripravljen šele 25. 9. 2009, navaja dejstva o CHF, ki bi morala biti znana profesionalnim bančnikom že v obdobju odobravanja posojil v letih 2007 in 2008, ki so se nenazadnje tudi manifestirala v preteklih obdobjih. Tožnika povzemata najpomembnejše ugotovitve referata. Glede tako imenovane monetarne determinante švicarskega franka pa celo obstaja raziskava, ki sta jo pripravila Carlos Lenz in Marcel Savios iz Švicarske centralne banke in jo objavila 16. 12. 2009. Uporabila sta vzorec deviznih tečajev v obdobju 1981 do 2007 oziroma za 26 let. Ob navedenem je najmanj logično in razumljivo stališče Igorja Vuksanovića v članku, ki je bil objavljen v Pravni praksi številka 6/2015, da banka zahtevano javnost in razumljivost valutne klavzule zagotovi le s tem, da že v predpogodbeni fazi potrošniku predloži več simulacij prihodnjega gibanja njegovega mesečnega obroka glede na več različnih variant mogočih premikov deviznega tečaja (od pričakovanega do katastrofičnega). Tudi Banka Slovenije (BS) je v pismu z dne 4. 7. 2006, ki ga je poslala vsem bankam in hranilnicam na temo razkrivanja informacij in obvladovanja tveganj zapisala, da je treba pozornost usmeriti v informiranje strank zaradi obvladovanja tveganja dobrega imena bank ter posledično pravnega tveganja. Poudarek je bil na tem, da morajo biti informacije o lastnostih produkta podane jasno in nedvoumno, banka mora poskrbeti, da je informiranje strank celovito in iz informacij mora biti razvidno tveganje, ki ga finančni investitor - posameznik s pridobitvijo določenega produkta prevzame, saj le tako lahko sprejme odločitve o investiranju in dezinvestiranju. Obenem mora banka v izbranih scenarijih predstaviti gibanje tržnih spremenljivk tako v pozitivni kot tudi v negativni smeri in le te na jasn in nedvoumen način predstaviti stranki. V sodbi Sodišča EU z dne 20. 9. 2017 v zadevi Andriuc in drugi, C-do 186/16, je ponovno zavzeto vsebinsko podobno in dodatno razširjeno stališče glede uporabe člena 4(2.) Direktive 93/13 EGS in zahteve po jasnosti in razumljivosti pogodbenega pogoja. Takšno stališče je zavzeto tudi v drugih zadevah, ki so bile obravnavane pred Sodiščem EU. Tokrat glede pogoja iz postopka o glavni stvari, ki je bil določen v kreditni pogodbi,

—

sklenjeni med prodajalcem in potrošnikom v tuji valuti, ki ni bil posamično dogovorjen in na podlagi katerega je treba kredit vrniti v isti tuji valuti. Sodišče EU je zavzelo stališče, da ta pogoj spada na področje uporabe pojma "glavni predmet pogodbe" v smislu člena 4(2.) Direktive 93/13 EGS. To pomeni, da gre za dajatev, ki kot taka karakterizira pogodbo in da ne gre za "pomožni pogoj" kot je to bil primer menjalniške transakcije in razlike med prodajnim in nakupnim menjalnim tečajem tuje valute v zadevi Kasler in Kaslerne Rabai, C-26/13 z dne 30. 4. 2014. Ključnega pomena je ponovno poudarjeno izrecno napotilo Sodišča EU nacionalnim sodiščem, da morajo upoštevati vse "upoštevne dejanske okoliščine, ki vključujejo oglase in informacije, ki jih je posojilodajalec predložil v okviru pogajanj za posojilno pogodbo" in da morajo "ob upoštevanju vseh okoliščin, ki so obstajale v času sklenitve pogodbe preučiti, ali je bil potrošnik v tej zadevi obveščen o vseh elementih, ki bi lahko vplivali na obseg njegove obveznosti in na podlagi katerih lahko presodi predvsem skupne stroške svojega kredita". "Pri tej presoji ima na eni strani pomembno vlogo vprašanje, ali so določbe v jasnem in razumljivem jeziku tako, da običajno obveščen in razumno pozoren potrošnik lahko presodi tak strošek in na drugi strani okoliščina, povezana z opustitvijo navedbe zadevnih informacij v Pogodbi o kreditu, ki so glede na naravo blaga in storitev, ki so predmet pogodbe, bistvene". Značilnost Kreditne pogodbe in nasploh tovrstnih dolgoročnih kreditov je ta, da se v prvih letih odplačujejo višji zneski obresti in le malo na račun tako imenovane "razdolžnine", s katero se znižuje glavnica kredita, kar pomeni, da kreditojemalec trpi znatne negativne učinke valutnega tveganja že ob sorazmerno majhnem in tudi počasnem, le nekaj odstotnem padcu vrednosti evra na letni ravni. Ob večjem padcu evra pa je negativni učinek na letni ravni bistveno večji, lahko se ponavlja iz leta v leto, pri čemer v danem primeru nikakor ni šlo za scenarij, ki ni bil verjeten, s strani bank je bil pričakovan ter zamolčan. Zato se postavlja vprašanje, ali sploh gre za kredit, kot si ga potrošniki predstavljajo v običajnem pomenu besede. Negativni učinek realizacije tveganja je večji, če je višji znesek posojila, če je daljša ročnost ter višja obrestna mera kot dodatek na referenčno obrestno mero LIBOR ter sama referenčna obrestna mera LIBOR, ki niha glede na številne dejavnike na kapitalskih in finančnih trgih. Jasno je torej, kako je v primeru kreditnih poslov, kot je obravnavani, lahko zadoščeno pojasnilni dolžnosti banke oziroma v danem primeru toženke. Ta svoje **pojasnilne dolžnosti** do tožnikov ni izpolnila. Toženka kot banka bi morala tožnikoma ob sklenitvi Kreditne pogodbe razkriti vse ključne podatke, ki so pomembni za varovanje njunega položaja. Ta **informacijska dolžnost** zajema obveznost toženke kot banke, ki je profesionalna oseba na svojem področju, da potrošniku kot laični osebi posreduje potrebne informacije na jasen in pregleden način, da bi potrošnik lahko razumel vse možne rizike oziroma tveganja in bodoče obremenitve, ki ga lahko doletijo pri vračanju kredita. Gre za informacije o tveganjih, ki lahko razkrijejo resnično obveznost laičnega potrošnika, kar je razumljivo ob dejstvu, da je kreditodajalcem po naravi stvari same pogosto zelo mikavno, da potrošnikom prikrijejo resnična tveganja in obremenitve.

Informacijska dolžnost banki nalaga, da potrošniku na jasen in razumljiv način razkrije ne samo bistveno vsebino bodoče kreditne pogodbe, ampak tudi in predvsem tista kapitalna tveganja, ki so vezana na valutna razmerja pri najetju kredita z valutno klavzulo CHF ali v tuji valuti in ki v konkretnem primeru skupaj s spremenljivo obrestno mero vplivajo na izreden porast mesečnih obrokov (anuitet) kredita in na dejansko večanje glavnice, ki se sproti obrestuje, kljub dejstvu, da se je kredit v konkretnem primeru vračal že od tedaj, ko so zapadle prve anuitete. Začetno stanje kredita v konkretnem primeru je [REDACTED] znašalo [REDACTED] oziroma [REDACTED]. Prvo tožnica je na račun predmetnega kredita do 18. 3. 2017 toženki plačala [REDACTED] kar je približno 3/4 prejetega zneska kredita. Nato pa sta tožnika [REDACTED] prodajo nepremičnin predčasno in dokončno poplačala kredit v enkratnem znesku [REDACTED] EUR. Skupno je prvo tožnica za predčasno poplačilo predmetnega kredita toženki plačala [REDACTED] kar je bistveno več, kot je iz naslova Kreditne pogodbe v letu 2007 prejela. Navedeno kaže na **znatno neravnotežje** v medsebojnih pravicah in obveznostih po Kreditni pogodbi. Toženka tožnici ni izplačala kredita v CHF, pač pa v EUR, referenčni tečaj ECB je uporabila le za obračun obveznosti prve tožnice kot kreditojemalke. Toženka je bila ob tem zagotovo seznanjena, da prva tožnica prejema plačo v domači, evrski valuti. Kreditna pogodba je po svoji vsebini kompleksen finančni instrument s potencialno neomejeno izgubo na strani tožnikov, saj je tečajno nihanje valutnega para EUR proti CHF lahko neomejeno skozi obdobje nekaj 10 let trajanja kreditnega razmerja in lahko nekajkrat preseže glavnico izplačanega zneska kredita. Tak scenarij ni nemogoč, saj se je od leta 1971 do leta 2015 CHF proti EUR okrepil za skoraj petkrat. To dejstvo je bilo tožnikoma ne samo zamolčano, kredit jima je bil predstavljen kot **ugoden in varen** oziroma jima je bil kredit v CHF predstavljen pred sklenitvijo Kreditne pogodbe kot zelo ugoden v primerjavi z ostalimi ponudbami kreditov toženke. Tožnikoma je bilo predočeno, da so nihanja lahko zelo majhna in da so lahko tudi v eni ali drugi smeri. V aleatornih pogodbenih razmerjih, kakršno je obravnavano, je za njihovo veljavnost nujno potrebno, da pri nastanku pri obeh pogodbenih strankah obstaja identično vedenje o rizikih, ki so predmet tveganja. Če ena od pogodbenih strank pred sklenitvijo pogodbe pozna okoliščine o obstoju gotovosti ali verjetnosti, da se bo določeni hazard oziroma riziko uresničil in tega vedenja ne razkrije nasprotni stranki, gre za **neveljavno oziroma nično pogodbo**. Razlog je *mala fides* na strani ene od pogodbenih strank, saj za to pogodbeno stranko odločitev za sklenitev pogodbe ni temeljila na pomanjkanju vedenja o ključnih tveganjih, ki sodijo v vsebino obveznosti po sklenjeni pogodbi. Zanj takšna pogodba ni aleatorna oziroma tvegana. Temu je treba dodati splošno vedenje v času sklenitve Kreditne pogodbe glede dejstva, da je bil evro (in je še) stabilna valuta brez večjega tveganja devalvacije. Če bi toženka opravila svojo pojasnilno dolžnost in bi bila tožnika seznanjena s tveganji, ki jih prinaša Kreditna pogodba, je ne bi sklenila. Gre za dolgoročen posel, pred navedenimi tveganji pa tožnika nista imela na voljo prav nobene zaščite tudi v primeru, da bi

bila s tveganji seznanjena. Da so banke vedele oziroma pričakovale porast CHF proti EUR, izhaja tudi iz **Letnega poročila UniCredit banke Slovenija d.d.** za poslovno leto 2006. Enako vedenje, kot izhaja iz navedenega poročila, to je, da položaj, "šibkega švicarskega franka dolgoročno ne bo mogel zdržati", je imela tudi toženka. Banke so visoko usposobljene, profesionalne osebe na finančnem področju. Na strani toženke je tako šlo za opustitev razkritja okoliščin, ki so vplivale na razumevanje rizikov tožnikov ob sklenitvi pravnega posla, zavajajoče informacije s strani toženke, izkoriščanje okoliščine, da tožnika sama nista bila sposobna razumeti pomena tveganj, povezanih z najemom kredita v CHF, izkoriščanje nezadostne izkušenosti tožnikov, vnaprejšnje vedenje toženke o prerazporeditvi rizikov posla na tožnika, izkoriščanje potreb tožnikov, da pridobita kredit za reševanje stanovanjskega vprašanja in odsotnost kavze pogodbenega razmerja iz 1. odstavka 39. člena OZ. Po 1. odstavku 86. člena OZ je nična tudi pogodba, ki nasprotuje Ustavi, prisilnim predpisom in moralnim načelom. Pogodba je zato lahko nična tudi, ker nasprotuje temeljnim pravnim načelom obligacijskega prava in je ničnost pogodbe praviloma vezana na nedopustnost njene podlage. Sklenjeni pravni posel nima podlage oziroma kavze, oziroma je ta nedopustna. Iz nje ne izhaja zadostna stopnja verjetnosti, da bi toženka v razmerju do tožnikov prevzela realna tveganja in da bi tožnika realno gledano lahko pričakovala ekvivalentno izpolnitev toženke. Prva tožnica je več kot devet let redno plačevala kredit, kljub temu pa je bil ta na dan predčasnega odplačila v višini [REDACTED] EUR, kar je znatno več, kolikor je tožnica leta 2007 iz naslova Kreditne pogodbe prejela. Na drugi strani je toženka izplačala kredit po ugodnem tečaju EUR za CHF, vse tveganje je prevzela izključno prva tožnica. Pravni posel tako nasprotuje temeljnim načelom obligacijskega prava, to je načelu enakopravnosti udeležencev v obligacijskem razmerju. Tožnica zahtevkov uveljavlja **tudi na odškodninski podlagi**, zaradi kršitve pogodbenih obveznosti v zvezi z neizpolnitvijo pojasnilne dolžnosti, kot tudi iz naslova deliktne odškodninske odgovornosti, torej neposlovne odškodninske odgovornosti. Višina škode je razvidna iz navedb tožnikov, koliko sta prejela ob črpanju kredita in koliko sta odplačala ter koliko znaša razlika med tema dvema zneskoma. Prvo tožnica je kredit v celoti odplačala [REDACTED] 2017 v skupnem znesku [REDACTED] EUR, dejansko pa je prejela izplačano [REDACTED] EUR, in sicer 14. 2. 2008. Razlika znaša [REDACTED] EUR, kolikor tožnika v tem postopku zahtevata. Tožnika povzemata še nedavno obvestilo Evropske komisije, ki vsebuje smernice glede razlage uporabe Direktive sveta 93/13/EGS, kjer so vsebovane podrobnejše obrazložitve po obsežni in relevantni sodni praksi s EU. 1. odstavek 3. člena Direktive določa splošni preizkus, v 2. odstavku 4. člena pa je določeno, ali je to treba opraviti tudi v primerih, ko so pogoji opredeljeni v jasnem in razumljivem jeziku. V Zakon o varstvu potrošnikov (ZVPot) ni bil prenesen člen 4(2) Direktive, ki iz presoje poštenosti izvzema opredelitev glavnega predmeta pogodbe in ustreznost plačila za blago in storitve, če je pogodba v tem delu jasna in razumljiva. Iz tega izhaja, da slovensko pravo omogoča tudi presojo "poštenosti" opredelitve glavnega predmeta pogodbe in pogodbene cene, pa

čeprav sta jasna in razumljiva. Splošni preizkus po 1. odstavku 3. člena Direktive mora biti opravljen v vsakem primeru, ne glede na pojmovanja o posamezniku, kot je zapisalo tudi v SRS. Vsebina splošnega preizkusa po 1. odstavku 3. člena Direktive sta pogoj dobre vere in znatno neravnotežje. Merilo dobre vere je objektiviziran element, presoja znatnega neravnotežja pa zahteva obravnavo, kako pogodbeni pogoj vpliva na pravice in obveznosti strank. Na podlagi 1. odstavka 4. člena Direktive se nedovoljenost pogodbenega pogoja presoja ob upoštevanju narave blaga ali storitev, na katere se pogodba nanaša, vseh drugih pogojev pogodbe ali druge pogodbe od katere je odvisen, in vseh okoliščin, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe. Neravnotežje pravic in obveznosti v škodo potrošnika je znatno, če se dovolj resno posega v pravni položaj, ki ga potrošniku kot pogodbeni stranki zagotavljajo veljavni nacionalni predpisi in se vprašanje, ali znatno ravnotežje obstaja, ne sme omejiti na količinsko ekonomsko presojo, ki temelji na primerjavi skupnega zneska transakcije, ki je bil predmet pogodbe na eni strani in stroškov, ki so bili na podlagi tega pogodbenega pogoja naloženi potrošniku. V konkretnem primeru je potrebno upoštevati strokovno znanje in izkušnje banke glede mogočih sprememb menjalnih tečajev in tveganj pri posojilih v tuji valuti. Toženka je imela celovito informacijsko dolžnost, potrošniki bi morali biti seznanjeni, da razmerij valutnega para EU/CHF iz historičnih podatkov za izredno dolga obdobja dolgoročnih kreditov ni mogoče predvideti, da je bil CHF v letu 2005 na relativno nizkih ravneh in bi se v prihodnje pričakovalo apreciacijo, kar se je nadaljevalo tudi v letih 2006 in 2007. Torej je bilo pričakovati uresničitev scenarija krepitve CHF, do česar je prišlo že v letu 2008 in bi banke potrošnike morale poučiti, kaj pomeni simulacija kredita ob takšnem scenariju z vidika dolgoročnosti kredita.

2. Toženka v odgovoru na tožbo navaja, da je zahtevk neutemeljen. Tožba je povsem pavšalna in nekonkretizirana ter dokazno nepodprta. Zato je nesklepčna in bi jo moralo sodišče zavreči. Tožnika za vložitev tožbe **nimata pravnega interesa**. Ne gre za kršitev določil OZ, določb ZVPotK ter ZVPot. Toženka je svojo pojasnilno dolžnost izpolnila v celoti, ne gre za nedopusten (nepošten) pogodbeni pogoj in gibanja menjalnega tečaja EUR/CHF v prihodnosti ni bilo mogoče napovedati. Za odločitev je pomembna jasna in enotna sodna praksa VSRS. Ugovarja pa tudi **zastaranje zahtevka**. Prvo tožnica je kredit po Kreditni pogodbi [REDACTED] 2017 v celoti predčasno odplačala, zato interesa za ničnost pogodbe nima. Kredit ne predstavlja kompleksnega finančnega instrumenta, gre za bančni posel, ki je urejen v 1065. členu Zakona o obligacijskih razmerjih. Za izračun vpliva spremembe menjalnega tečaja na višino kreditnih obveznosti v EUR protivrednosti, s katerimi je treba razpolagati, so zgolj podatki o valuti, znesku v tej valuti in menjalnem tečaju. Na osnovi teh podatkov je lahko tožnica z enostavno matematično operacijo množenja in deljenja kadarkoli izračunala, koliko znašajo njene kreditne obveznosti v valuti CHF v EUR protivrednosti. Zato so trditve tožnikov, da mehanizem konverzije tuje valute predstavlja izrazito kompleksen mehanizem, nelogične in neresnične.

■
—
■

Kreditna pogodba ni v nasprotju z določili OZ, je veljavna in zavezujoča. Kreditna pogodba ima veljavno pravno podlago in so zato trditve tožnikov, da naj ne bi imela dopustne kavze iz 39. člena OZ neutemeljene. Pogodba ni nična, sklenitev aleatorne pogodbe je odvisna od gibanja tečaja tuje valute. Ni nedopustna le zato, ker bi bilo tveganje precejšnje in neobvladljivo. Že ob sklenitvi za tožnika ni pomenila izključno korist oziroma dobiček, za tožnico pa izgubo. Podlaga predmetnega pravnega posla je **kreditna kavza**, ki ni nedopustna. Stališče o tem je že zavzela sodna praksa. Tudi odškodninska odgovornost toženke ni podana. Tožbeni zahtevek je neutemeljen tudi na odškodninski podlagi. Toženka ni kršila pojasnilne dolžnosti in ni ravnala protipravno. Podana ni tudi vzročna zveza med ravnanjem toženke in domnevno škodo, nastalo tožnikoma. Navedbe tožnikov, da se ob zadostni informiranosti ne bi odločila za sklenitev Kreditne pogodbe, so pavšalne in neresnične. Kreditna pogodba daje možnost spremeniti kredit z valutno klavzulo v CHF v evrski kredit, česar pa tožnika nista storila. Podan ni nobeden iz elementov odškodninske odgovornosti toženke. Sicer pa je odškodninski zahtevek tožnice že zastaral. Tožnica je za domnevno škodo izvedela najkasneje že v letu 2011, ko je bil menjalni tečaj EUR/CHF na primerljivi ravni kot v januarju 2015 in je tako potekel triletni kot tudi petletni zastaralni rok. Jasno je, da je vrednost CHF napram vrednosti EUR do sredine leta 2008 padala, nato pa se je pričelo obdobje apreciacije CHF v primerjavi z EUR. Tečaj EUR/CHF je padel z najvišje vrednosti 11. 10. 2007 do 11. 8. 2011 za kar 30 % in je za začetek zastaralnega roka skladno s sodno prakso odločil trenutek, ko je oškodovanec lahko izvedel za škodo in njenega povzročitelja. Neutemeljen je odškodninski zahtevek tožnikov tudi po višini, saj zgolj na splošno navajata škodo, ki jima je domnevno nastala. Tožnika, skladno s 3. in 5. odstavkom 243. člena OZ nista upoštevala koristi, ki sta jih imela iz naslova uporabe nižje obrestne mere (CHF Libor namesto Euribor). V konkretnem primeru ne gre za nepošten (nedovoljen) pogodbeni pogoj. Tožnika svojih navedb v zvezi s tem ne konkretizirata. Določila Kreditne pogodbe niso v nasprotju z ZVPotK in ZVPot in tudi ne Direktivo Sveta 93/13/EGS z dne 5. april 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah. Nepoštenost pogodbenih pogojev se presoja v času sklenitve pogodbe z upoštevanjem tedaj znanih oziroma predvidljivih okoliščin, ne upošteva pa se naknadnih dogodkov. V nadaljevanju toženka analizira sodbo SEU, to je sodba Andriciuc. Zatrjuje, da so v tej sodbi opredeljene tri bistvene ugotovitve. Prva ugotovitev je ta, da pogodbeni pogoj v pogodbi o kreditu v tuji valuti oziroma kreditu vezanem na tujo valuto, ki ni bil posamično dogovorjen, predstavlja glavni predmet Pogodbe v smislu 2. odstavka 4. člena Direktive ter je lahko predmet presoje nepoštenosti pogodbenih pogojev zgolj, če ni jasen in ni razumljiv (torej ni napisan v jasnem in razumljivem jeziku). Druga ugotovitev se nanaša na s strani finančne ustanove kreditojemalcem posredovane informacije. Te morajo zadostiti za sprejem poučenih in preudarnih odločitev. Povprečni potrošnik, ki je normalno obveščen, razumno pozoren in preudaren, mora biti le seznanjen z možnostjo zvišanja ali znižanja vrednosti tuje valute, v kateri je bil kredit sklenjen in je tudi zmožen

■
—
■

oceniti potencialne znatne ekonomske posledice takega pogodbenega pogoja za njegove kreditne obveznosti. Tretja ugotovitev pa je ta, da je 1. odstavek 3. člena Direktive treba razlagati tako, da je treba presojo (ne)poštenosti pogodbenih pogojev opraviti glede na trenutek, ko je bila pogodba **sklenjena**. Po trditvah toženke presoja morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev poteka postopno in v štirih korakih. Prvi korak zajema ugotovitev, ali gre za posamično dogovorjeno določilo v pogodbi. Če gre za takšno določilo, sploh ne gre za pogodbeni pogoj in tako tudi določilo v pogodbi ne more biti predmet presoje nepoštenosti pogodbenih pogojev. Gre samo za dejstvo, da sta tožnika sama izmed več možnih kreditov v ponudbi toženke izbrala prav kredit, vezan na valuto CHF, lahko pa bi izbrala tudi kredit v EUR, pa ga nista. Za to gre pri določilu Kreditne pogodbe, ki vsebuje valutno klavzulo v CHF, za posamično dogovorjeno določilo Kreditne pogodbe. Drugi korak pomeni odgovor na vprašanje, ali gre za glavni predmet pogodbe. Zgolj če se ugotovi, da ne gre za posamično dogovorjeno določilo v pogodbi, se presoja (ne)pogodbenih pogojev nadaljuje. Treba je ugotoviti, ali pogodbeni pogoj predstavlja glavni predmet Pogodbe v smislu 2. odstavka 4. člena Direktive. Glavni predmet pogodbe je izvzet iz presoje poštenosti pogodbenih pogojev, če je napisan v jasnem in razumljivem jeziku. V konkretnem primeru gre poleg tega, da gre za posamično dogovorjeno določilo Kreditne pogodbe, tudi za glavni predmet Kreditne pogodbe. Tretji korak je ugotovitev, ali gre za jasen in razumljiv glavni predmet pogodbe. Pri presoji jasnosti in razumljivosti je potrebno upoštevati okoliščine posameznega primera in sicer predvsem zakonodajo, ki je veljala ob sklenitvi pogodbe. Dolžnost informiranja se vzpostavi glede dejstev, ki jih upravičenec ne pozna: informiranje ni samo sebi namen, potrebno je uporabiti standard povprečnega potrošnika, gre za sklenitev pogodbe v obliki notarskega zapisa, kar pomeni, da so bile pogodbene stranke deležne informacij o tveganjih tudi s strani notarja, v pogodbi je izrecno opozorilo oziroma pisna izjava, ki predstavlja del pogodbe, da kredit, vezan na valuto CHF, predstavlja tveganje.

Kreditna pogodba vsebuje valutno klavzulo v CHF, gre pa za jasno in razumljivo določilo, iz katerega je jasno in razumno, da gre za obveznost v tuji valuti CHF ter bo v primeru preračuna potrebno upoštevati in bo relevanten menjalni tečaj EUR/CHF in njegove (vnaprej nepredvidljive in nenapovedljive) spremembe oziroma gibanja. Zadnji korak je presoja poštenosti pogodbenega pogoja. Šele, če bi se ugotovilo, da gre za pogodbeni pogoj (torej ne gre za posamično dogovorjeno določilo v pogodbi), ki ne predstavlja glavnega predmeta pogodbe oziroma gre za nejasen in nerazumljiv glavni predmet pogodbe, se opravi presoja morebitne (ne)poštenosti pogodbenih pogojev. V okviru nepoštenosti pogodbenih pogojev mora sodišče ugotoviti, ali je v trenutku sklenitve pogodbe, v nasprotju z načelom dobre vere, obstajalo znatno neravnotežje med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank. Šele, če so vse navedene predpostavke (pogoji - koraki) kumulativno izpolnjene, lahko pride do morebitne ugotovitve nepoštenosti določenega pogodbenega pogoja. V konkretnem primeru nobena

izmed predpostavk ni izpolnjena in valutna klavzula v CHF ne predstavlja nepoštenega pogodbenega pogoja in niti Kreditna pogodba niti klavzula v obravnavani Kreditni pogodbi nista nični. Nepoštene pogodbene pogoje je v času sklenitve Kreditne pogodbe opredeljeval člen 23. ZVPot, ki je podjetju prepovedoval postavljanje pogodbenih pogojev, ki so do potrošnika nepošteni. Kot sankcija za kršitev je bila predvidena ničnost pogodbenih pogojev oziroma določenega pogodbenega pogoja. 22. člen istega predpisa pa je opredeljeval pogodbeni pogoj kot sestavino pogodbe, ki jo določi podjetje, zlasti pa so to tiste, ki so določene v obliki formularne pogodbe ali splošnih pogojev poslovanja, na katere se pogodba sklicuje. V predmetni zadevi predpostavke za presojo nepoštenosti pogodbenih pogojev niso izpolnjene. V predmetni Kreditni pogodbi je bilo posamično dogovorjeno, da bosta tožnika najela kredit z valutno klavzulo v CHF. Predstavljena jima je bila aktualna ponudba kreditov toženke, ki je vključevala tudi kredit v EUR. Tako kredit v EUR kot v CHF sta bila predstavljena enakovredno in eden ob drugem ter sta bila med seboj tudi primerjana in obrazložene njune prednosti in slabosti. Valutna klavzula v CHF v Kreditni pogodbi ne predstavlja tipskega pogoja in ni redoma vključena v vse Kreditne pogodbe, ki jih sklepa toženka, uporabi se le, če se pogodbeni stranki v vsakem posameznem primeru to **izrecno dogovorita**. Valutna klavzula v CHF zato ni predmet presoje nepoštenosti pogodbenih pogojev skladno z ZVPot, saj predpostavke za presojo nepoštenosti pogodbenih pogojev niso izpolnjene in niti ne gre za pogodbeni pogoj, kot ga opredeljuje ZVPot. Toženka je vsem zainteresiranim strankam predstavila kredit v valuti EUR, na željo oziroma interes stranke pa tudi v valuti CHF. Kredite je toženka med seboj primerjala, zainteresirane stranke pa opozarjala in jih seznanjala s tveganji pri posameznem kreditu. Tožnika sta imela na voljo alternativno možnost izbire kredita. Prav tako ni mogoče trditi, da naj bi bile pravice iz obveznosti pogodbenih strank znatno neuravnotežene in v škodo tožnikov. V času sklenitve Kreditne pogodbe nobena od strank ni vedela, kako se bo gibal menjalni tečaj EUR/CHF in nobena od pogodbenih strank na to imela ni imela nobenega vpliva. Da je toženka opozarjala na morebitno ugotovitev nepoštenosti pogodbenih pogojev, govori tudi dejstvo, da sta imela tožnika ves čas odplačevanja kredita možnost tega spremeniti iz valute CHF v valuto EUR ali kredit predčasno odplačati, kar sta tudi storila. Z vsebino pogodbe sta soglašala in se o njej s toženko dogovarjala. Zato se ne moreta sklicevati na nepoštenost pogodbenih pogojev, saj niti ne gre za pogodbeni pogoj, ampak za posamično dogovorjeno določilo v pogodbi. Glede razlage in uporabe Direktive (93/13/EGS) toženka trdi isto, torej, da gre za posamično dogovorjeno določbo, ki je izvzeta iz presoje nepoštenosti pogodbenih pogojev. Koncept varstva potrošnikov v EU vsebuje načelo sorazmernosti pravic potrošnika, ki ga je treba razumeti tako, da pravice potrošnika ne smejo pretirano omejevati trgovine na notranjem trgu. Potrošnik ne sme biti preveč varovan. Prevladujoč image potrošnika v Sloveniji je dobro obveščen potrošnik, ki se mora odločati na lastno odgovornost. Toženka izpostavlja članek H. Igliča, na katerega se sklicujeta tudi tožnika in toženka ta članek tudi povzame. V

■
—
■

nadaljevanju se sklicuje na izsek iz časnika Večer, v katerem je bil 3. 12. 2018 objavljen intervju z doktor Petro Weingerl. Iz navedenega članka izhaja, da glede na besedilo Direktive o nepoštenih pogodbenih pogojih ta ni bila pravilno implementirana v slovenski pravni red in se je zato glede presoje treba nasloniti neposredno na Direktivo. V konkretnem primeru znatno neravnotežje pogodbenih pogojev in položajev pravnih strank ni podano. Zmotne in dokazno nepodprte so trditve tožnikov, da naj bi imela valuta CHF vlogo tako imenovanega varnega zatočišča in da se je toženka pred tečajnimi tveganji (domnevno) lahko zaščitila, tožnika pa ne. To ne drži, toženka niti tožnikoma niti nobenemu drugemu komitentu ni nikoli zagotavljala, da je švicarski frank varna valuta. Nasprotno, opozorila je na tveganja, ki jih prinaša sklenitev Kreditne pogodbe v tuji valuti oziroma z valutno klavzulo. Prav tako ne drži, da bi morale banke predstaviti potrošnikom mehanizme, od katerih je bilo odvisno gibanje menjalnih tečajev. Toženka je tožnikoma enakovredno predstavila vse kredite, ki so bili del njene kreditne ponudbe v času najema sporne pogodbe. Ni dajala prednosti kreditom niti v CHF niti v EUR. V času najema kredita tožnikov pa je kreditna ponudba toženke vključevala predvsem različne variante kreditov, kjer se je upoštevala referenčna obrestna mera EURIBOR in, kjer se je upoštevala referenčna mera CHF LIBOR. Toženka izpostavlja zapisnike o zaslišanju [REDACTED] in [REDACTED]. Vsebinsko toženka povzame. Upošteva določene ugotovitve sodbe Andriaciuc pa toženka navaja, da mora nacionalno sodišče, ob upoštevanju vseh okoliščin, ki so obstajale v času sklenitve pogodbe preučiti, ali je bil potrošnik obveščen o vseh elementih, ki bi lahko vplivali na obseg njegove obveznosti in na podlagi katerih bi lahko presodil skupne stroške svojega kredita. Tožnika sta od toženke pridobila prav vse potrebne informacije, ki so bile s strani toženke tudi obrazložene in bi lahko presodila skupne stroške svojega kredita. Bistvo omembe priporočila v tej sodbi SEU pa je v tem, da naj potrošnik pridobi informacije, ki so potrebne za sprejem njegove informirane (poučene in preudarne) odločitve. Načini podajanja informacij potrošniku, ki jih omenja priporočilo, pa niso edini možni načini seznanitve potrošnika z relevantnimi informacijami. Nenazadnje to izhaja iz že iz naslova, da gre za priporočilo. V času ponudbe kreditov v CHF ZPotK pojasnilne dolžnosti podrobneje ni opredeljeval. Pojasnilni dolžnosti, kot jo je opredeljeval veljavni ZVPotK, je toženka v celoti zadostila in jo dejansko še preseгла. Tožnika sta bila o tem, da s sklenitvijo Kreditne pogodbe prevzemata valutno in obrestno tveganje, obveščena na več načinov, ustno in pisno. Izrecno opozorilo na valutno tveganje je bilo v Izjavi, ki je bila del Kreditne pogodbe in možnosti naknadne spremembe valute kredita iz CHF v valuto EUR. To je tožnika v bistveno enakem položaju postavilo v položaj, kot ga zagotavlja danes veljavni ZVPotK in Direktiva 2014/17/EU. Povprečno skrben kreditojemalec bi se ob vseh opozorilih in obrazložitvah mogel in moral zavedati tveganj, ki jih s sklenitvijo pravnega posla, vezanega na valuto CHF prevzema in bi moral biti sposoben oceniti ekonomske posledice sklenitve takega pravnega posla na svoje bodoče finančne obveznosti. Domneva se, da je potrošnik opravilno sposobna oseba, ki ve kaj dela in kakšne posle sklepa. Tudi

—
•

Vrhovno sodišče je to poudarilo in pojasnilo, da je ZPotK-2 pojasnilno dolžnost razširil in dopolnil, vendar pa je njegove določbe prepovedano uporabiti retroaktivno. Sodna praksa je tudi enotna v stališču, da toženka ni bila dolžna tožnikoma predočiti, kateri dejavniki vplivajo na gibanje menjalnega tečaja EUR/CHF in referenčne obrestne mere CHF LIBOR. Gibanje je odvisno od različnih, med seboj prepletenih in za posamezni subjekt neobvladljivih ekonomskih, poslovnih in političnih dejavnikov. Toženka je v predmetni zadevi igrala "z odprtimi kartami" in tožnikoma predstavila vse informacije in tveganja o kreditu CHF. O navedenem bodo lahko izpovedovale priče [REDACTED]

[REDACTED] Toženka se v dokaz, da so njeni zaposleni pojasnilno dolžnost pri sklepanju kreditov v CHF v celoti izpolnili, sklicuje na **Obvestilo št. JP/11-2004**, ki ga je vodjem poslovnih enot toženke 13. 4. 2004 poslal [REDACTED] tedanji prokurist toženke, po elektronski pošti. Tudi drugi bančni uslužbenci pojasnilne dolžnosti niso izvajali le v pisni obliki, kar jasno izhaja tudi iz izpovedb nekaterih zaposlenih vodij poslovalnic pri toženki. Gre za [REDACTED] Njihove izpovedbe v drugih postopkih toženka povzema. Toženka je pojasnilno dolžnost v konkretnem primeru izpolnila v celoti. Zahteva po izdelavi grafičnih prikazov in različnih simulacij vpliva manjše, večje in katastrofalne spremembe vrednosti valute CHF pa bi bila pretirana, saj nihče ne more napovedati, kako se bo menjalni tečaj gibal v prihodnosti. Tako je razsodilo tudi Vrhovno sodišče RS. Tudi sodna praksa je že zavzela stališče, da bi se tožnika kot povprečno preudarna in pozorna potrošnika morala zavedati in bi se lahko zavedala, da lahko pride do nihanja menjalnega tečaja in s tem večje ali manjše spremembe mesečne anuitete v EUR protivrednosti. Kredit je bil najet za dobo 20 let in vsakemu povprečno razumnemu in preudarnemu potrošniku mora biti jasno, da lahko v tako dolgem času pride do večjih sprememb med valutama. Sicer pa je Vrhovno sodišče RS zavzelo tudi stališče, da opustitev ali nepravilna izpolnitev pojasnilne dolžnosti sama po sebi ne vodi do ničnostne sankcije. Do te pride le, če je ob neizpolnjeni pojasnilni dolžnosti podana tudi **nedobrovernost ter znatno neravnotežje med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank**. Sicer pa gibanja menjalnega tečaja EUR/CHF v prihodnosti ni bilo mogoče napovedati ali predvideti. **Poročilo o finančni stabilnosti Banke Slovenije iz leta 2005** (v nadaljevanju Poročilo 2005) je splošno in v ničemer ne izkazuje, da so banke vedele oziroma bi lahko vedele, da naj bi bila apreciacija vrednosti valute CHF neizbežna in da bi lahko napovedale ali predvidele gibanja menjalnega tečaja v prihodnosti. Vrednost valute CHF se do leta 2009 ni bistveno spremenila. Pomembne spremembe menjalnega tečaja ni pričakoval nihče, niti Banka Slovenije. Vsekakor pa iz navedenega Poročila 2005 ne izhaja napovedovanje in pričakovanje morebitnega konkretnega dejstva, kot to navajata tožnika. Na podlagi Poročila 2005 banke niso vedele in tudi niso mogle vedeti, da bi se lahko menjalni tečaj pomembno spremenil. Tožnika podajata izvleček navedenega Poročila, ki je izvzet iz konteksta. Nikakor pa ni mogoče trditi, da so banke ob spoštovanju najvišje skrbnosti, ki se od njih zahteva, lahko vedele za prihajajočo

•
—
•

gospodarsko krizo ter prihodnje gibanje menjalnega tečaja. Slednje izhaja tudi iz **dopisa Banke Slovenije z dne 9. 4. 2019**. V tem dopisu je Banka Slovenije glede Poročila 2005 izrecno poudarila, da ni namenjen napovedovanju gibanja deviznega tečaja v prihodnjem obdobju in taka napoved ni mogoča. Če bi banke vedele za bodoča gibanja tržnih spremenljivk, bi te podatke uporabile na drugačen način in bi enostavno kupile devize v CHF, obveznice in druge vrednostne instrumente v tej valuti. Vsekakor se zaradi teh podatkov, ki jih niso imele, ne bi odločile za ponudbo kreditov v CHF. Da banke niso vedele, kako se bo gibal tečaj CHF in da tega ni bilo mogoče napovedati, izhaja tudi iz zaslišanj nekaterih drugih uslužbencev toženke [REDACTED]

[REDACTED] n [REDACTED]. Tudi iz dopisov Banke Slovenije iz leta 2006 in 2007 ni bilo mogoče napovedati prihodnjega gibanja menjalnega tečaja EUR/CHF. Toženka se sklicuje tudi na **Izjavo Banke Slovenije - problematika izpostavljenosti iz posojil CHF z dne 11. 3. 2015** in iz katere jasno izhaja, da so bila pisanja Banke Slovenije splošne narave in ne takšna, da bi lahko toženka na njihovi podlagi vedela ali z neko večjo verjetnostjo napovedala in predvidela, kako se bo menjalni tečaj EUR/CHF gibal v prihodnosti. Gre za zgolj splošna opozorila na dolžnosti poslovnih bank, ki niso presegala tistih, izvirajočih iz takrat veljavnih predpisov. Poročilo UniCredit banke Slovenije, d.d. iz leta 2006 je poročilo druge banke, ki je zelo splošno in ne temelji na kakršnihkoli makroekonomskih analizah ali ekonometričnih modelih, ki bi kazali na to, da se je ta banka zavedala prihodnjega gibanja menjalnega tečaja. Tudi v kolikor bi lahko govorili o morebitni napovedi tega tečaja, bi bila taka napoved v vsakem primeru le gola špekulacija in ne bi mogla predstavljati napovedi nekega bodočega gotovega dejstva. Apresiasi vrednosti valute CHF v letu 2015 je bila tudi za banke povsem nepričakovana. To jasno izhaja iz **depeše Veleposlaništva Republike Slovenije v Bernu z dne 16. 1. 2015**. Toženka torej, o čemer je zavzela stališče tudi sodna praksa, v trenutku sklepanja Kreditne pogodbe nikakor ni mogla poznati tečaja CHF niti ga s kakršnokoli stopnjo zanesljivosti napovedati ali pričakovati. Neresnične so tudi trditve tožnikov, da krediti, vezani na tujo valuto CHF, za banke niso predstavljali nobenega tveganja. Da temu ni tako, jasno izhaja iz priloženega ekonomskega mnenja prof. dr. Aleša Ahčana, pa tudi iz izpovedi nekaterih zaslišanih prič v drugih postopkih. Valutno tveganje je prevzela tudi toženka, saj je morala kot banka imeti naložbe, zaradi katerih je izpostavljena tveganju zaradi morebitnih izgub zaradi spremembe obrestnih mer ali tečajev valut, ustrezno usklajene z vsemi obveznostmi in je morala tudi toženka zagotoviti ustrezno financiranje oziroma sredstva v tej tuji valuti. Če kreditojemalec ne bi bil sposoben svojih obveznosti poravnati, je morala to toženka razmerje vzdrževati ves čas trajanja kreditnega razmerja. Zaradi sprememb menjalnega tečaja (tečajnih razlik) toženka ni imela dobička, saj se v primeru povišanja menjalnega tečaja povišajo tudi njene obveznosti do virov sredstev na finančnih trgih. Prispevek Tatjane Šuler z naslovom "Tveganost posojil v švicarskih frankih" iz leta 2007 dokazuje, da toženka sprememb v menjalniškem tečaju, do katerih je prišlo v sledečih letih, ni mogla pričakovati.

—
—

Tudi izsek iz prispevka Thomasa J. Jordana ne spremeni zaključka, da tudi profesionalni bančniki v letu 2005 niso mogli vedeti in z večjo verjetnostjo napovedati, kako se bo gibal menjalni tečaj EUR/CHF v prihodnje. Toženka izpostavi, tako kot tožnika, članek Igorja Vuksanović iz Pravne prakse in tudi raziskavo Carlosa Lenza in Marcela Saviosa in gre za raziskavo iz leta 2009. Dejstvo je, da so monetarni kot nemonetarni dejavniki, ki vplivajo na spremembe menjalnih tečajev, izven sfere toženke, ki nanje nima vpliva. Ker se tožnika sklicujeta tudi na **zgibanko**, ki naj bi jo izdala Avstrijska Centralna banka, toženka v tem primeru navaja, da sama ni podvržena nadzoru s strani Avstrijske Centralne banke, z zgibanko in navodili, ki naj bi jih ta banka izvajala, toženka ni bila seznanjena. Krediti, ki so jih odobravale banke v Avstriji, so imeli vrsto posebnosti, ki ne veljajo za kredit. Kar pa zadeva dobroverno ravnanje toženke, ponovno izpostavlja, da iz naslova tečajnih razlik pri kreditih v CHF toženka ni imela nobenega dobička. Svojo bilanco mora imeti uravnano in devizno pozicijo zaprto. Ker tožnika navajata, da sta bila zavedena, da sklepata ugoden in varen posel, pa toženka navaja, da varen kredit ne obstaja in slednjega toženka tožnikoma zanesljivo ni trdila in še manj zagotavljala. Tudi ni res, da sta bila tožnika kakorkoli zavedena. Če bi bila, pa bi to predstavljalo kvečjemu napako volje, zaradi katere pa Kreditna pogodba ni nična. V nadaljevanju toženka izpostavlja še Sodno prakso Vrhovnega sodišča RS glede veljavnosti Kreditnih pogodb v CHF (gre za prakso, ki se je, kot bo pojasnjeno v nadaljevanju, spremenila). Na koncu toženka navede še, da tožnika napačno tolmačita posledice ničnosti. Iz tega razloga njun zahtevek ni pravilen. Ključna je presoja, koliko CHF morata tožnika vrniti in ne koliko to znaša v valuti EUR. Toženka ponovno ugovarja zastaranje terjatve in navaja, da je za začetek teka zastaranja ključen trenutek, ko bi tožnika ob primerni skrbnosti lahko izvedela, kdaj je prišlo do večje spremembe v menjalnem tečaju. To se je zgodilo najkasneje v avgustu 2011. Vprašanje, kdaj prične zastaralni rok teči, je bistveno. Za določene okoliščine sta tožnika lahko najprej izvedela že v letu 2011, z gotovostjo pa v obdobju od avgusta 2011 dalje. Gre za dejanske okoliščine, ki so povsem preprosto zaznavne že na prvi pogled v obliki zvišanja mesečne obveznosti v EUR protivrednosti. To bi tožnika ob svoji skrbnosti vsekakor zaznala, oziroma bi morala in mogla zaznati. Tako je najkasneje v letu 2011 začel teči zastaralni rok glede v tem postopku obravnavanega kondicijskega zahtevka tožnikov. Ker gre za splošni zastaralni rok petih let, se je iztekel v letu 2016. Tožba pa je bila vložena šele 24. 3. 2020. Povsem jasno je, da je zahtevek zastaral. Stališče pravne teorije pa je tudi, da v okviru upoštevanja načela vestnosti in poštenja, mora stranka, ki se namerava sklicevati na ničnost, to notificirati drugi stranki. Tožnika v konkretnem primeru tega nista naredila.

3. V nadaljnjih navedbah tožnika navajata, da ne držijo trditve toženke, da za uveljavljanje ničnosti Kreditne pogodbe nimata pravnega interesa. V primeru uspeha s postavljenim tožbenim zahtevkom zaradi ničnosti bosta tožnika pridobila pravno korist, to je razliko med odplačanim in prejetim kreditom, kar

•
—
•

se lahko realizira le s tožbo (znesek [REDACTED] EUR). Plačilo obveznosti pa ne spremeni dejstva, da toženka svoji pojasnilni dolžnosti ni zadostila. V dosedanjih slovenskih sodnih postopkih je prišlo do sistematičnih kršitev pravic kreditojemalcev kreditov, nominiranih v CHF. Sklicujeta se na pravno mnenje v zvezi z vprašanjem arbitrarne razlage 23. člena ZVPot z dne 3. 8. 2020, ki sta ga pripravila dr. Ciril Ribičič in mag. Domen Končan. Presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe ni mogoča le, če je ta določen nejasno in nerazumljivo. Spregledano je bilo določilo 8. in 8a. člena Direktive. Zato je razlaga Vrhovnega sodišča RS zmotna (ko gre za presojo ne poštenosti glavnega predmeta pogodbe). Tožnika kritizirata članek dr. Aleša Ahčana "Krediti v švicarskih frankih", saj je v tem ekonomskem mnenju avtor uporabil izjemno kratek časovni interval. Sicer pa o težavah z osveščenostjo posojiljemalcev v tuji valuti pišejo ugledni viri vsaj od leta 2005 in posebej omenjajo primer Avstrije, ter držav Srednje in vzhodne Evrope. Sklicujeta sta se na izjavo [REDACTED] in izpostavljata, da so bili slovenski državljani v posebni situaciji, saj so po izkušnjah z dinarjem in tolarjem nasproti nemški marki dlje časa živeli v vezavi na evro in se je v tem času izoblikovalo prepričanje, da prevzemamo zelo stabilno svetovno valuto evro, zato je zavedanje o valutnem tveganju spet usahnilo. Izpostavljata ugotovitve Mednarodnega denarnega sklada, ko ne gre za splošna teoretična opozorila, pač pa za natančno analizo razmer v državah vzhodne in srednje Evrope ter za analizo posojil CHF v Avstriji. Analiza dejavnikov, predvsem na osnovi Ballas - Samuelson učinka pokaže, da so bili prisotni ekonomski dejavniki zunanje vrednosti CHF, ki so že pred letom 2006 kazali v smeri njegove krepitve, kar je ugotovila tudi Banka Slovenije. Poročilo o finančni stabilnosti banke iz junija 2005 vsebuje zapise, katere vsak povprečno razumen bralec, ki jih prebere ob tem ne more dvomiti, da gre za napovedovanje in pričakovanje povsem konkretnega dejstva, to je pričakovano rast tečaja CHF in njegovo veliko volatilitnost za komitente bank in ne za banke. Gibanje CHF še zdaleč ni odvisno izključno od ukrepov Švicarske Nacionalne banke. To izhaja tudi iz letnega poročila UniCredit banke Slovenija, d.d., za poslovno leto 2006, pomembno pa je tudi letno poročilo te banke za leto 2008, saj dokazuje tečajne razlike od začetka finančne krize in o tem, da so bile napovedi Banke Slovenije iz njenega Poročila 2005 točne. Izpostavljata še Poročilo o finančni stabilnosti za leto 2006 Banke Slovenije in isto Poročilo za leto 2007. Banka Slovenije je opozarjala tudi, da se bo ob spremembi tečaja plačilna sposobnost kreditojemalcev bistveno poslabšala, kar je pomembno zaradi možnosti negativne spremembe tečaja kot povsem realne možnosti, ki bi lahko kreditojemalce obremenila do takšne mere, da posojila ne bi bili več zmožni odplačevati. Ravno zaradi tega in zaprtosti deviznih pozicij v CHF pri bankah bi morala toženka tožnikoma razkriti stališča banke na enostaven in razumljiv način. Potrošnik se obrne na banko zaradi iskanja zanj najbolj ugodnega kredita, banke pa ga morajo v tem primeru opozoriti na vsesplošne in specialne rizike. Potrošnik banki zaupa, tega so se zavedali ali so se mogli zavedati tudi pri toženki. Toženka je takšen model uporabljala kot **konkurenčno prednost**,

■
—
■

pogodba pa je imela naravo vnaprej tipsko oblikovanih pogodbenih pogojev, pri čemer so pri toženki povsem neustrezno izračunavali tudi kreditno sposobnost strank. Pri bolj tveganem kreditu so podeljevali večjo kreditno sposobnost, kar potrjuje, da je banka pri takih kreditih videla svojo potencialno korist in možnost dodatnega dobička. Tožnika izpostavljata reklamne materiale toženke, to je letak "Stanovanje ali stanovanjska hiša so sanje vsakega Slovenca", na podlagi katerega je toženka potrošnikom dajala zagotovilo o posebni ugodnosti, več valutnem kreditu z minimalnim valutnim tveganjem. Izrecno je zapisana tudi možnost spremembe valute. Ta del zapisa je skrajno zavajajoč, saj si je toženka pridržala pravico konverzijo kredita odobriti ali zavrniti. Kreditojemalci kot finančni nestrokovnjaki pa niso imeli niti znanja niti realnih možnosti, da bi lahko spremembo tečaja pravočasno napovedali. Gre za očitno sprenevedanje toženke. Pisna izjava prvo tožnice z dne [redacted] je nezadostna in je ni mogoče zožiti zgolj na formalno in slovnično razumljivost. Če bi banka s potrošnikom lojalno in pravično poslovala, bi lahko pričakovala, da bi potrošnik tak pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj. Pravni učinki ugotovitve nepoštenosti pogodbenega pogoja morajo omogočati vzpostavitev pravnega in dejanskega položaja potrošnika, kot bi bil brez nepoštenega pogoja. V nasprotnem primeru je pogodba nična. Možnost konverzije sama po sebi ne more predstavljati učinkovitega instrumenta za zavarovanje potrošnika pred valutnim tveganjem in enako velja tudi glede predčasnega poplačila kredita. Tako pa je toženka vedela, da je predmetni kredit v ključnem delu glede valute in s tem povezanih tveganj dejansko "asimetrična finančna stava", katere negativne posledice lahko ogrozijo eksistenco kreditojemalca in prizadenejo njegov socialni položaj. Toženka ne samo, da ni zadostila zahtevi po preglednosti in transparentnosti spornega pogodbenega pogoja, pri tožnikih je povzročila nezakriviljeno zmoto glede tveganj. Zgodnja nihanja tečaja pa niso povzročila večjega povečanja anuitet v evrskih zneskih. Zato tožnika na podlagi višine plačanih anuitet v evrih nista vedela in nista mogla vedeti, kakšen je bil vpliv tečajnih sprememb na njuno celotno kreditno obveznost kot tudi ne, da se bo CHF skozi daljši čas izdatno okreplil v razmerju do evra in da povratnega nihanja tečaja ne bo več. Če se tečaj spremeni v potrošnikovo škodo, se celotna kreditna obveznost znatno poveča in se s tem tudi zmanjša kreditna sposobnost potrošnika za najetje novega kredita in je zato toženka pogosto zavračala zahtevke kreditojemalcev za odobritev novih kreditov v domači valuti, ki bi bili namenjeni poplačilu kreditov v CHF. Tožnika kot laika padca evra nista mogla pričakovati, Direktiva o nepoštenih poslovnih praksah govori o pojmu namišljenega tipičnega potrošnika, ki je razumno obveščen, pozoren in pazljiv. Koncept informacije pa je po Sodni praksi SEU primaren način varstva potrošnikov in je zato pomembno, kakšne informacije o valutnem tveganju sta tožnika prejela od toženke v času sklepanja Kreditne pogodbe. Prav tako tožnika ne sprejemata trditev toženke, da je pogodbeno določilo, da tožnika prejmeta in sta dolžna vračati kredit v CHF, posamičen dogovor. Tožnika sta pristopila k **vnaprej pripravljenemu pogodbenemu tipu** ali celo boljše, **bančnemu produktu** toženke z docela tipizirano vsebino

■
—
■

pogodb in spremljajočih dokumentov. Notar pa pogodbo praviloma samo prebere. Pogodbeno določilo, da tožnika prejmeta in sta dolžna vračati kredit v CHF **ni posamičen dogovor**. Pri tem sodelovanje notarja laično stranko še bolj prepriča, da je s pogodbo vse v redu in na ta način toženka ni zadostila pojasnilni dolžnosti. Toženka je zamolčala tveganja iz naslova spremembe valutnih tečajev. Tožnika sta se za omenjeni kredit odločila na podlagi prejetih zagotovil, da, kot je navedeno v dokumentu "pazljivo pri posojilih v švicarskih frankih" ni bilo nobenega razloga, da bi se frank v prihodnje občutneje okrepil. Toženka je poznala naravo valutnega in obrestnega tveganja, bolje je znala oceniti vpliv vseh tveganj na bodočo finančno pozicijo tožnikov, pa jima je to zamolčala. Zato ravnanje toženke kaže na njeno deliktno odškodninsko odgovornost. Dajala je zagotovila, za katera je vedela ali vsaj mogla vedeti, da so zavajajoča in bodo pri tožnikih lahko odločilno vplivala na njune sprejete odločitve, da najmeta kredit v CHF. V delovnem navodilu toženke je izrecno navedeno, da so krediti v CHF namenjeni komitentom, ki so pripravljene sprejeti določeno stopnjo valutnega tveganja in je predstavljenih nekaj statističnih podatkov o gibanju referenčne obrestne mere CHF LIBOR ter tečaju gibanja EUR/CHF. Po navedenih navodilih naj bi banke opozarjale na relativno majhna tečajna nihanja, kasneje pa so se uresničila večja tečajna nihanja, kreditorejmalci v takšnih okoliščinah zanesljivo ne bi sklenili takšnih kreditnih pogodb, saj se zanje ne bi odločil nihče razumen. V danem primeru je pomembno predvsem to, da se ugotovi prevladujoča poslovna politika in praksa toženke glede načina svetovanja ob najemanju kreditov v CHF, ne glede na posamezno poslovalnico toženke in svetovalca. Tožnika trdita, da je toženka redno svetovala komitentom kredite v CHF kot ugodne in varne ter ugodnejše od kreditov v EUR. Strankam je zagotavljala, da večjih tečajnih nihanj ni pričakovati in v zvezi s tem tožnika predlagata zaslišanje prič o tem, da toženka kreditorejmalcev ni seznanjala z valutnimi tveganji, predstavljala jih je kot minimalne in so kreditorejmalci šele pri toženki prejeli informacijo, da obstaja možnost najetja kredita v švicarskih frankih. To bi bilo dokazano z zaslišanjem prič, kreditorejmalcev, ki so najemali kredite v isti poslovalnici toženke, ki naj za to predloži seznam kreditorejmalcev iz leta 2007, ki bo zajemal posameznike, ki so sklepali Kreditne pogodbe za stanovanjske kredite. Podatke naj predloži toženka v okviru svoje edicijske dolžnosti. Teza o nenapovedljivosti deviznih tečajev je logični nesmisel, saj če ni mogoče napovedati, kako se bo tečaj v prihodnosti gibal, je smiselnost in potrebnost simulacij nujna. Potrošniki pa toksičnih kreditnih pogodb ne bi sklepali, če bi prejeli simulacije o minimalnih tečajnih spremembah, ki bi zelo ilustrativno prikazale, kakšna so dejanska tveganja. Očitno ne držijo tudi trditve toženke o tem, da ni preferirala CHF kreditov ali strankam svetovala, kateri kredit naj najamejo. V zvezi s tem se tožnika sklicujeta na zapisnik o zaslišanju priče [REDACTED] pred Okrožnim sodiščem v Novem mestu. Njegova izpoved potrjuje vse navedbe tožnikov, da je toženka dolgoročni trend gibanja tečaja CHF poznala in je kredite tržila zaradi finančnih koristi in tržnega položaja. Sklicujeta se na pisno izjavo [REDACTED] z dne [REDACTED] 2007 za

■
—
■

časnik Finance, ko je povedal, da bi se tudi sam odločil za zadolževanje v švicarskih frankih in s tem prevzel tveganje. V pravdi pred Okrožnim sodiščem v Novem mestu P 281/2017 pa je izpovedal ravno nasprotno, to je, da so pri toženki vedno opozarjali stranke na valutno in obrestno tveganje. Praksa Sodišča EU je obsežna in jasna, nacionalno sodišče mora upoštevati vse okoliščine konkretne zadeve. Valutno klavzulo mora šteti za nedopustno, če v nasprotju z zahtevo dobre vere in v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank. Informacije potrošnikom morajo zajemati ne le možnost zviševanja ali znižanja vrednosti valute, pač pa tudi vpliv gibanja menjalnega tečaja in povečanje obrestnih mer na vračila. Avstrijske banke so od leta 2006 ravnale bistveno drugače kot njihove hčere v Republiki Sloveniji. Banka Slovenije je kot uradni vir za pridobitev napovedi vrednosti tečajev uporabljala stran Bloomberg. Graf Bloomberg Forecasta je bil objavljen na uradni spletni strani v letu 2006 in prikazuje dolgoročno napoved krepitve vrednosti CHF v primerjavi z EUR za 25 let, ki se je tudi uresničila. V zvezi s tem je pomembno zaslišanje pričel [REDACTED] pred Okrožnim sodiščem v Mariboru. Njegova izpoved potrjuje dosedanje navedbe tožnikov, da je toženka poznala dolgoročni trend gibanja tečaja CHF in je tržila te kredite zaradi finančnih koristi. Tožnika se sklicujeta še na zgodovinski graf gibanja CHF/EUR od leta 1953 do leta 1999 proti košarici evropskih valut, od leta 1999 pa v razmerju do EUR. Na apreciacijo CHF po sklenitvi sporne Kreditne pogodbe so vplivali izbruh finančne krize v začetku leta 2009, tako imenovani kolaps evrosistema leta 2010, zamrznitev tečaja CHF v razmerju do EUR na datum 11. 8. 2011 in na datum 15. 11. 2015. Levji delež je bil posledica valute CHF kot varnega zavetja, za kar je značilno, da lahko v času večjih gospodarskih pretresov zaradi bega iz valut v krizi ogroženih gospodarstev močno aprecirajo in je iz tega razloga dinamika tečaja franka podvržena tako običajnim tveganjem kot tudi tveganjem, ki so specifična za valute varnega zavetja. Vendar pa so takšne epizode lahko pričakovane in je po letu 2008 levji delež krepitve CHF pripisati realizaciji specifičnih tveganj valute varnega zavetja, pri čemer banke niso imele nobene škode, kreditojemalci pa so utrpeli velika povečanja razdolžnine in obresti v evrih in se je ta povečala do leta 2018 za približno 35 %. Toženka sama valutnemu tveganju ni bila podvržena, bančni komitent pa je v pogodbenem razmerju s toženko šibkejša stranka. Tožnika se sklicujeta na zgodovinski graf gibanja CHF/EUR in opozarjata na zavezujočo razlago prava EU, ki jasno pove, da pojasnilna dolžnost bank ni prepuščena liberalnim pogledom o svobodnem posamezniku in njegovem pojmovanju kot razumnem, preudarnem, avtonomnem in svobodnem subjektu, ki je sposoben sprejemati odgovorne življenjske in osebne odločitve. Z objavljanjem in reklamiranjem nižje obrestne mere je toženka, v nasprotju z načelom vestnosti in poštenja, privabila tožnika k sklenitvi Kreditne pogodbe v švicarskih frankih. Pri tem banka sprejme le splošno valutno tveganje valutne klavzule, kar pa izniči in se zaščiti zaradi zakonskih in regulatornih zahtev. Neravnotežje med pravicami in obveznostmi strank tako ne nastane z uresničitvijo tveganja oziroma rastjo tečaja v letih 2011

■
—
■

in 2015, pač pa že s samo sklenitvijo pogodbe. Zahtevki tudi ni zastaral. Pri tem se tožnika sklicujeta na prakso Sodišča ESČP in prakso Ustavnega sodišča Republike Slovenije, po katerem pritožnik ni mogel vložiti tožbe v petih letih od škodnega dogodka, ker v tem času še ni bil zmožen oceniti vse škode, ki jo je utrpel. Tožnika svojega zahtevka ne utemeljujeta zgolj na tečajnih spremembah, nihanja tečaja EUR/CHF do avgusta 2011 pa niso povzročila večjega povečanja anuitet v evrskih zneskih. Zato zgolj na podlagi višine plačanih anuitet v evrih tožnika nista vedela in tudi nista mogla vedeti, kakšen oziroma kolikšen je bil vpliv tečajnih sprememb na njuno celotno kreditno obveznost. Ključna pri tem je struktura anuitet z vidika deleža razdolžnine (glavnice) in obrestnega deleža. Spremembe tečaja, do katerih pride v zgodnji fazi izvrševanja pogodbenega razmerja, imajo bistveni vpliv na preostalo glavnico. (Do zdaj obstoječa) sodna praksa še danes, mnogo let kasneje, teh zahtevkov ne priznava. Tožnika ne glede na skrbnost nista vedela, da v primeru raznih izrednih dogodkov valute varnega zavetja močno aprecirajo. Tega nista vedela tudi še v letu 2015. Paleta dejstev pa izkazuje, da je toženka pri tožnikih povzročila nezakrivljeno zmoto glede tveganj. Koncept informacije po Sodni praksi sodišča EU in v potrošniškem pravu je osrednjega pomena, o kondikijski terjatvi zaradi ničnosti pogodbe ni mogoče govoriti, dokler se popolnoma ne izjalove pričakovanja posameznega tožnika, ki se nanašajo na okoliščine, ki vplivajo na ničnost pogodbe. To pa zagotovo niso zgodnje tečajne spremembe v obdobju do avgusta 2011. V tem primeru informacij o tveganjih ni bilo, še več, tiste, ki so bile, so bile zavajajoče. Vprašanje teka zastaralnega roka je vezano na skrbnost in vedenje tožnikov kot pogodbene stranke. Do povratne izravnave tečajnih nihanj v korist evra je redno prihajalo že od leta 2008 dalje vse do leta 2015 in še kasneje. Nista pa mogla tožnika pričakovati, da bo prišlo do situacije, ko bosta izgubljala na račun konstantnih tečajnih nihanj v smeri krepitve CHF. Na realno tveganje, da ne bo več povratne krepitve tečaja evra v razmerju do CHF, sta tožnika v določeni meri lahko sklepala šele po krepitvi tečaja CHF v letu 2015. Sicer pa je tudi v tem oziru potrebno upoštevati prakso Sodišča EU, da je (glede zastaranja) bistven trenutek, od katerega je potrošnik moral oziroma mogel vedeti za nepoštenost pogodbenega pogoja, kar bistveno presega vedenje o nihanju plačnih evrskih zneskov mesečnih anuitet. Gledanje, da bi potrošnik mogel ali moral vedeti za nepoštenost pogodbenega pogoja od trenutka izvršitve pogodbe ni pravilno, saj je mogoče, da potrošniki ne vedo, da je pogoj v pogodbi nepošten ali ne razumejo svojih pravic, kar lahko traja tudi po izvršitvi pogodbenih obveznosti in zato petletni zastaralni rok od izvršitve pogodbenih obveznosti potrošniku ne zagotavlja učinkovitega varstva, saj obstaja nevarnost, da se bo v takšnem primeru iztekel še pred seznanitvijo potrošnika z nepoštenostjo pogoja. Sicer pa je sklicevanje toženke na notifikacijo ničnosti brez učinka. Tožnika sta vložila tožbo, toženki je bila vročena. To pa sta storila, ko sta zaznala okoliščine iz zunanjega sveta, ki utemeljujejo sklicevanje na ničnost. V nadaljevanju pa tožnika navedeta še, da je stališče, naj tožnika toženki vrneto prejeti znesek, v CHF v nasprotju s temeljnimi moralnimi načeli oziroma načelom pravičnosti. Če

•
—
•

bi stališču toženke v zvezi s tem sledili, bi to pomenilo nedopustno in protipravno kaznovanje tožnikov, ki bi navkljub nični pogodbi morala trpeti vse nastale tečajne razlike. Takšna pogodba ne bi bila nična, vzpostavilo bi se stanje hudega oškodovanja tožnikov in nesorazmernega bogatenja na strani toženke. Potrošniki so v primeru CHF stanovanjskih kreditov potrebovali domačo valuto. Slednje je toženka vedela, pri čemer je potrebno upoštevati, da je model kreditiranja v CHF uporabljala zaradi ugodne obrestne mere LIBOR, ki je vplivala na nižjo višino anuitete kredita in boljšo kreditno sposobnost kreditojemalcev v smislu najema večjega zneska kredita in nižje anuitete v primerjavi s krediti v domači valuti. Posledica ničnosti mora biti ponovna vzpostavitev pravnega in dejanskega položaja potrošnika, v katerem bi ta bil, če ne bi bilo nepoštenega pogodbenega pogoja. Nasprotno pojmovanje bi razvrednotilo učinkovitost 1. odstavka 6. člena Direktive in bi povsem odpravilo njegov odvračalni učinek. Švicarski frank je služil v okviru takratnih toksičnih produktov, ki so jih banke ponujale potrošnikom kot špekulativno sredstvo za dobiček bank in ne za vzdrževanje realne vrednosti posojila, kar naj bi bila funkcija valutne klavzule. Sicer pa gre pri posojilih, nominiranih v švicarskih frankih, za obstoj oderuških poslov, saj so bila vsa vnaprej preračunana tveganja prenesena na rame posojilojemalcev, banke so si z enostransko vsiljenimi posojilnimi pogoji zagotovile podlago za neupravičeno obogatjenje. Na nevarnost banke potrošnikov niso opozarjale, potrošniki pa kot laiki na finančnem področju za razliko od bank niso mogli predvideti gibanj valutnih razmerij. Tožnika sklicujeta še na odločbo Ustavnega sodišča RS, Up-14/21-30 z dne 13. 1. 2022 in na novejšo prakso Sodišča EU. Spremembe tečaja, do katerih pride v zgodnji fazi izvrševanja pogodbenega razmerja, imajo bistveni vpliv na preostalo glavnico z obrestmi, kar je za kreditojemalca v danem primeru anuitetnega načina odplačevanja povsem netransparentno in je dejansko zavajajoče. Če banka pojasnilne dolžnosti ni izpolnila in ali je potrošniku dala zavajajoča zagotovila, to vpliva na nepoštenost pogodbenega pogoja po Direktivi, ki nudi slovenskim potrošnikom manj pravic kot ZVPot. Uporabiti je potrebno splošno določilo, ki velja za vse potrošniške pogodbe in prepoveduje nepošteno pogodbene pogoje po 23. členu ZVPot. V 24. členu istega predpisa je vsebina nepoštenih pogojev še dodatno konkretizirana. Na ustavnem nivoju je potrebno uporabiti splošno načelo sorazmernosti. Kreditna pogodba bi zato lahko imela elemente aleatornosti le v primeru, če bi bila banka izpostavljena valutnemu tveganju enako kot potrošnik, kar pa ni. Skladno s stališčem Ustavnega sodišča na področju kreditiranja v praksi obstaja stanje, ki ni skladno z načelom, da je Slovenija pravna in socialna država. Tudi v nadaljevanju tožnika povzemata dosedanja sodna praksa. Pri oceni dobre vere je potrebno posvetiti pozornost moči pogajalske pozicije strank in/ali je bil potrošnik spodbujen v strinjanje s pogodbenim pogojem. Toženka bi lahko zahtevo dobre vere izpolnila le v primeru, če bi potrošnika seznanila z valutnim tveganjem na specifičen način, kot je v tej smeri kriterij za izpolnitev pojasnilne dolžnosti oblikovalo sodišče EU. Tožnika sta s sklenitvijo Kreditne pogodbe prevzela neomejeno valutno tveganje, ki ni bilo z ničimer zavarovano. Obremenitvi med banko in potrošnikom nista

■
—
■

primerljivi. Ugodne svetovne in nacionalne finančne institucije so vse od leta 2005 opozarjale na vse oblike tveganj izpostavljanja komitentov poslovnih bank in bančnega sistema nekritemu valutnemu tveganju. Mednarodni denarni sklad je že junija 2005 opozoril na nevarnost rasti deleža posojil v tuji valuti v Avstriji. Opozarjal je na vsa tveganja, ki so se dejansko zgodila za imetnike kreditov v CHF po letu 2018. V primeru CHF valute ne gre za običajne dejavnike valutnega tveganja, pač pa za relativno majhen monetarni prostor z dolgo tradicijo varnega zatočišča v obdobju kriz. Izračun skupne kreditne sposobnosti v primeru spremembe menjalnega tečaja za določen odstotek ali nominalni znesek pa predstavlja precej zahtevno in še zdaleč **ne preprosto matematično operacijo, katere povprečni potrošnik sam praviloma ni zmožen**. To lahko izračuna praviloma samo banka na podlagi ustreznih računalniških orodij. Pogodbeni pogoji, ki je razglašen za nepoštenega, je načeloma potrebno šteti, kot da ni nikoli obstajal in ne sme imeti učinkov za potrošnika. Posledica ugotovitve nepoštenosti takega pogoja je načeloma v tem, da se ponovno vzpostavi pravni in dejanski položaj potrošnika, v katerem bi ta bil, če takega pogoja ne bi bilo. Nacionalna sodišča morajo zato upoštevati interese potrošnika v trenutku, ko se vprašanje zastavi pred nacionalnim sodiščem. To je potrebno uporabiti tudi pri razlagi določil slovenskega nacionalnega prava (87. člen OZ), ki opredeljuje posledice ničnosti. Sodišče EU je že podalo razlago, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o sporu, pri uporabi predpisov notranjega prava upoštevati vsa pravila nacionalnega prava in jih razlagati, kolikor je mogoče, v smislu besedila in namena Direktive, ki se uporabi, da bi tako prišli do rešitve, ki je v skladu s ciljem Direktive. Glede pravnega interesa tožnika navajata, da se sklicujeta na stališča iz sklepnih predlogov generalnega pravobranilca Anthonyja Michaela Collinsa v zadevi C 520/21. Dejstvo je, da kreditorejmalci praviloma ne morejo oceniti zneska, ki bi ga banka lahko zahtevala od njih preden se odločijo, ali je v njihovem interesu izpodbijati obstoj nepoštenih pogojev v njihovih pogodbah o hipotekarnem kreditu in dejstvo zapletenosti meril, na podlagi katerih banke izračunajo nadomestila za razpolaganje s kreditnim kapitalom. Tožnika vztrajata pri stališču, da je v dosedanjih sodnih postopkih prišlo do sistematičnih kršitev pravic kreditorejmalcev kreditov, normiranih v CHF. Volja zakonodajalca je bila jasno izražena in drugačna. Tožnika vztrajata pri stališču, da je potrebno upoštevati vpliv presoje dobre vere na presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja. Valutno tveganje sta prevzela izključno tožnika, ki nista mogla pričakovati takega porasta tečaja, saj sta laika in v položaju izrazite informacijske asimetrije med banko in potrošniki. Zagotovila toženke so bila zavajajoča. Bistveno je, da je toženka kot profesionalna finančna ustanova dobro vedela, da je mogoče, da bo tečaj znatno apreciral in so pomembni materiali, ki so bili objavljeni v Avstriji in tudi dokumenti Banke Slovenije. Banka je lahko pričakovala, da se bo potrošnik na podlagi podanih informacij odločil za najetje kredita v CHF. V zvezi s presojo nepoštenosti neomejene vezanosti kredita na tujo valuto je bistveno spoštovanje načela vestnosti in poštenja ter načelo varstva šibkejšega in zahteva po odgovornem kreditiranju in profesionalni skrbnosti banke. Taka niso le načela,

pač pa tudi temeljne zahteve bančnega poslovanja. V potrošniško stanovanjsko Kreditno pogodbo vneseni element neomejenega tveganja temelji na špekulativni pridobitvi ali izgubi premoženjske koristi, socialni vidik je povsem v ozadju. Pomembno je, in tako je tudi stališče SEU, ali bi lahko ponudnik, če bi s potrošnikom lojalno in pravično posloval, razumno pričakoval, da bo potrošnik navedeni pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj. Vsebina Kreditne pogodbe je bila vnaprej dogovorjena in je bilo dogovorjeno tudi, da se bo kredit odplačeval iz sredstev prve tožnice v domači valuti. Kredit je bil dan in se je vračal v evrski protivrednosti. Res je, da je priča [REDACTED] tudi sam tožnik v podobni pravdni zadevi, kar pa ni argument, da mu sodišče ne bi verjelo in iz njegove izpovedi napravilo verodostojne zaključke. V tem primeru tudi ne gre za nedovoljen informativni oziroma poizvedovalni dokaz. Tudi sicer pa informativni dokazi opravljajo pomembno vlogo pri zagotavljanju poštenega sojenja v situacijah, ko stranka ne more poznati dejstev, ki jih sicer mora zatrjevati na podlagi trditvenega bremena. Priče je o tem, kako je banka izpolnila pojasnilno dolžnost v drugih primerih in kakšna je bila praksa toženke glede svetovanja kreditojemalcem pri sklepanju kreditov v tuji valuti, potrebno zaslišati. To niso posredne, pač pa neposredne priče, ki bi lahko potrdile trditev, da je toženka v individualnih pogajanjih favorizirala kreditiranje v švicarskih frankih in s tem kršila svojo pojasnilno dolžnost. Že z izračunom kreditne sposobnosti je favorizirala kredite v CHF in jih redno svetovala komitentom kot ugodne in varne, predvsem pa ugodnejše od kreditov v EUR. Sicer pa toženka razpolaga s podatki o kreditojemalcih, vendar teh podatkov nikoli ni razkrila. Seznama kreditojemalcev v posamezni poslovalnici, kjer sta sklepala Kreditno pogodbo tožnika, ni predložila. Zato tožnika ne moreta imeti zaznav o tem, koliko kreditnih pogodb je toženka sklenila v posamezni poslovalnici, pri čemer ne gre za razkrivanje podatkov, ki bi lahko bili poslovna skrivnost toženke in tudi ne gre za osebne podatke, ki bi jih bilo potrebno varovati. Posredovanje grafičnih prikazov in izračunov kot načina informiranja potrošnikov bi omogočilo napovedi, kako se bo tečaj gibal v prihodnje. Toženka res ni mogla vedeti natančno, kakšna bo amplituda rasti tečaja CHF in ni mogla natančno napovedati gospodarskih gibanj. Je pa seveda vedela in pričakovala, da bo do rasti CHF proti EUR slej ko prej prišlo. Priporočila Evropskega odbora za sistemska tveganja ESRB/2011/1 z dne 21. 9. 2019 niso pravno zavezujoča in se tudi SEU na to priporočilo sklicuje v kontekstu lastnih stališč in ne kot na predpis. Priporočilo vsebuje vsebino minimalne pojasnilne dolžnosti bank. Kar pa zadeva tek zastaralnega roka, o tem v praksi slovenskih sodišč še ni enotnega, jasnega in ustaljenega stališča. Bistveno je, da je treba dati potrošniku na razpolago **razumen čas**, v katerem se v zvezi s spornim razmerjem ne le seznanjajo z vsemi pomembnimi dejanskimi okoliščinami, ampak tudi z njihovimi pravnimi posledicami in s svojim pravnim položajem. Potrebno je upoštevati vse okoliščine konkretnega primera, zastaranje kondicijskih zahtevkov pa ne more pričeti teči že v trenutku, ko je opravljena izpolnitev obveznosti iz nične pogodbe. Bistven je trenutek o zavedanju tistih okoliščin, ki posamezniku omogočajo, da

vloži zahtevke. Zastaralni rok ne more teči, dokler je tožnikova nevrožitev tožbe posledica nezakrivljene nevednosti. Obstaja neposredna povezava med kršitvijo pojasnilne dolžnosti banke in nezakrivljeno nevednostjo tožnikov. Sodna praksa slovenskih sodišč, ki je tožbene zahtevke pretežno zavračala, ima na kreditorejmalce odvrtaalni uèinek. Šele sodna intervencija in sodna razglasitev nedopustnosti, nepoštenosti, pogodbenega pogoja lahko potrošniku zagotovi pravno varnost tega pogodbenega pogoja, kar velja zlasti v primerih, ko so stališèa in ocene tega kompleksnega in zahtevnega dejanskega in pravnega vprašanja med banko in potrošnikom diametralno nasprotna. Slovenska sodišèa bodo morala trenutek zaèetka teka zastaralnega roka petih let uporabiti zelo previdno, skladno z omenjenim naèelom ter pod pridržkom, da je potrebno presoditi vse elemente. V duhu stališèa SEU je, da države èlanice, vkljuèno z nacionalnimi zakonodajalci in sodišèi, ne smejo èasovno omejevati uèinka ugotovitve, da je posamezni pogoj nedovoljen in s tem izkljuèiti restitucijske zahtevke za èas pred tako ugotovitvijo. Kar zadeva dopustnost pogodbene valutne klavzule OZ kot merilo dopustnosti opredeljuje njen namen valorizacije kot metode, ki omogoèa, "da ima vsota denarnih enot, ki so predmet obveznosti, ob plaèilu enako kupno moè kot v èasu nastanka obveznosti", kot to doloèa 372. èlen OZ. Ko je domaèa valuta stabilna in je bil porast teèaja CHF posledica uèinkovanja valute varnega zavetja, EUR kot domaèa valuta ni izgubljal na vrednosti do drugih valut. V èasu sklenitve Kreditne pogodbe ni bilo nobenega razloga za revalorizacijo in namenu tega služi referenèna obrestna mera. Veèina kreditorejmalcev se je, kljub ugodnosti kreditov v CHF, odloèala za kredite v EUR. Glavnina izpostavljenosti je bila vezana na tri banke, ki so kredite vezane na CHF tržile bistveno drugaèe oziroma bolj intenzivno kot preostale banke. To pa po pravilih zdravorazumskega sklepanja jasno pove, da je toženka zavajajoèe predstavljala tveganja, da gre pri teh kreditih za stabilna valutna razmerja in da se krediti v CHF bolj splaèajo. Sicer pa tudi Ustavno sodišèe v nobenem segmentu ni kreiralo novih pravnih stališè in so navedbe toženke v tej povezavi zavajajoèe in kažejo na nerazumevanje bistva predmetne ustavne odloèbe.

4. Iz nadaljnjih navedb toženke pa izhaja, da v primeru niènosti Kreditne pogodbe mora ena stranka drugi vrniti vse, kar je na tej podlagi prejela in bi morala tožnika povrniti izplaèan znesek kredita poveèan za pripadajoèe pogodbene obresti in stroške. ZVPot iz leta 1998 presoje nepoštenosti pogodbenih pogojev ni omejeval oziroma se je ta širila na vsa pogodbeno doloèila. ZVPot-a je pomenil uskladitev z Direktivo in iz njega ne izhaja, da je bil namen zakonodajalca katero izmed doloèb Direktive izpustiti. Presojanje nepoštenosti po Direktivi je bilo namenjeno le pogojem, ki niso bili individualno dogovorjeni. Razlago toženke potrjuje tudi praksa Vrhovnega sodišèa RS. Skladno z ustaljeno sodno prakso Ustavnega sodišèa RS je razlaga zakonodajnega prava v pristojnosti rednega sodstva. Tam ima zadnjo besedo Vrhovno sodišèe. Zmoten je oèitek tožnikov, da naj bi sodišèe EU (v zadevi C-125/18) domnevno potrdilo stališèe, da je v Sloveniji prišlo do sistematiène kršitve pravic kreditorejmalcev. Sodišèe EU ni

■
—
■

sledilo takšnemu stališču, ampak stališču, ki ga v svojih odločbah zagovarja VS RS. Za kršitev prepovedi sodniške samovolje gre takrat, ko je sodna odločba že na prvi pogled očitno napačna in se zahteva kvalificirana stopnja nezakonitosti. Sodišče EU je izrecno poudarilo, da morajo pogodbeni pogoji vedno izpolnjevati zahtevo po jasnem in razumljivem jeziku. Vrhovno sodišče z zdaj že ustaljeno sodno prakso ni znižalo standarda varstva potrošnikov skladno z namenom zakonodajalca. V nadaljevanju se toženka opredeljuje do ekonomskega mnenja prof. dr. Ahčana. Povsem zgrešene, neresnične in zavajajoče so navedbe tožnikov, da naj bi banke ob sofisticiranih ekonometričnih modelih napovedovanja vsak dan poskrbele za zapiranje svoje valutne izpostavljenosti. Banke, tudi toženka, bodočega gibanja menjalnih tečajev ne morejo napovedati in morajo skladno z veljavno zakonodajo upravljati s tveganji, tudi z valutnim tveganjem. To izvedejo tako, da svojo devizno pozicijo zapirajo, to je uravnavajo oziroma izravnavajo sredstva in vire financiranja v določeni valuti, na primer CHF. Stališče tožnikov, da javnost z valutnim tveganjem ni bila seznanjena, je napačno. O tem so še pred odobritvijo kredita pisali in poročali številni mediji in je dejansko šlo za splošno znano dejstvo in pri tem toženka citira nekatere članke iz dnevnega časopisja. Pojasnilna dolžnost bank ob sklepanju kreditnih pogodb z valutno klavzulo ne obsega obveznosti pravilnega napovedovanja gibanja menjalnega tečaja in se pojasnilna dolžnost banke nanaša le na tiste informacije, ki so ji poznane ali bi ji morale biti poznane, ne pa na tiste, za katere ni mogla in ji ni bilo treba vedeti. Tudi deli Poročila Banke Slovenije za leto 2007 potrjujejo zgoraj navedeno, kar jasno izhaja tudi iz dopisa Banke Slovenije z dne 9. 4. 2019, da taka napoved ni mogoča. To izhaja tudi iz prepisa zaslišanja priče [REDACTED] izjava je bila dana v sodnem postopku, ki je obravnaval v bistvenem enaka pravna in dejanska vprašanja kot konkretni postopek. V konkretnem primeru ni bila sklenjena nobena svetovalna pogodba, prav tako ne gre za kompleksen finančni inštrument. Gre za navaden kredit z valutno klavzulo v tuji valuti, ki ne predstavlja finančnega instrumenta. Stranke so bile opozorjene, da je bolj tvegan kredit v CHF oziroma tisti, vezan na CHF kot na EUR. To izhaja tudi iz intervjuja Branka Sukiča za časnik Finance v letu 2006. Uslužbenci toženke niso preferirali kreditov, vezanih na tujo valuto, ampak so zelo natančno pojasnili tveganja, ki izhajajo iz sklenitve Kreditne pogodbe z valutno klavzulo oziroma v tuji valuti. Kreditojemalcem so bili enakovredno ponujeni krediti iz preostale takratne ponudbe kreditov toženke. Tožnika očitno ne razumeta osnovnih principov bančnega poslovanja. Toženka kot banka dodatnih koristi pri kreditih, vezanih na tujo valuto oziroma kreditih v tuji valuti zaradi tečajnih razlik nima in jih ne sme imeti. Poleg tega sta imela tožnika, skladno s sklenjeno Kreditno pogodbo, možnost kredit kadarkoli konvertirati. Takšno določilo je za tožnika še ugodnejše, saj jima izrecno omogoča, da kadarkoli spremenita (ne zgolj ob 10 % spremembi menjalnega tečaja) valuto kredita, kar sta tožnika v konkretnem primeru tudi realizirala. Valutno tveganje je prvo tožnica prevzela, vendar ni bilo neomejeno. Tožnika vztrajno zavajata z raznimi navedbami o domnevnem povišanju glavnice preračunane v EUR.

■
—
■

Glavnica kredita je določena v CHF in prvo tožnica se je zavezala kredit odplačevati preko mesečnih anuitet v CHF. Povprečno skrben potrošnik bi se ob vseh navedenih opozorilih in obrazložitvah banke mogel ter moral zavedati tveganj, ki jih s sklenitvijo takšnega pravnega posla prevzema. Ni resnično, da sta tožnika zgolj pristopila k vnaprej pripravljenemu bančnemu produktu. Prvo tožnica je izrecno izbrala kredit z valutno klavzulo v CHF, enako kot ročnost kredita in spremenljivo obrestno mero. Toženka pa ni bila dolžna prvo tožnici predočiti, kateri dejavniki vplivajo na gibanje menjalnega tečaja EUR/CHF in referenčne obrestne mere CHF LIBOR. Vrhovno sodišče je zavzelo stališče, da sama opustitev ali nepravilna izpolnitev pojasnilne dolžnosti ne vodi do ničnostne sankcije. Uslužbenci toženke niso preferirali kreditov, vezanih na tujo valuto. Odločitev o določenem kreditu je vedno sprejel vsak kreditojemalec sam, tudi prvo tožnica. Toženka je kreditojemalcem natančno pojasnila tveganja, bili so jim enakovredno ponujeni vsi krediti iz ponudbe toženke in je bila kreditojemalcem vedno predstavljena lastnost kreditov (tako pozitivna kot negativna) v ponudbi toženke. Besedilo "Pazljivo pri posojilih v švicarskih frankih" potrjuje vse navedbe toženke, da so zaposleni pri njej opozarjali tako na valutno kot na obrestno tveganje pri kreditih v CHF oziroma kreditih, vezanih na CHF. Zahteva po izdelavi grafičnih simulacij vpliva različnih vrednosti švicarskega franka na mesečne anuitete za daljše časovno obdobje je pretirana in gre zgolj za formalistično zahtevo, ki nikakor ni edini način, ki bi dokazoval, da je pojasnilna dolžnost res izpolnjena. Zapisniki o izpovedi nekaterih prič, nekdanjih bančnih uslužbencev, na katere se sklicujeta tožnika [REDACTED] so kot dokazni predlogi za obravnavano zadevo irelevantni. Navedena nista sodelovala pri sklenitvi Kreditne pogodbe. Sicer pa je [REDACTED] v svoji izpovedi poudaril, da toženka ni preferirala kreditov v CHF, [REDACTED] pa, zakaj bi se tudi sam odločil za kredit v CHF. Stališče v članku, ki ga je pripravil Igor Vuksanović je zmotno. Vrhovno sodišče se je jasno postavilo na stališče, da jasni in razumljivi pogodbeni pogoji ne morejo biti predmet presoje nepoštenosti pogodbenih pogojev. Nepomembne so trditve tožnikov o ravnanju Avstrijske Centralne banke, saj toženka ni podvržena nadzoru z njene strani. Sicer pa so, kot je razvidno iz zgibanke avstrijske Centralne banke, avstrijske banke odobravale bolj kompleksne produkte in ni šlo za navaden kredit v valuti CHF, kot je to v tej zadevi. Tožnika tudi napačno in neresnično povzemata zaslišanje predstavnika Banke Slovenije [REDACTED]. Sicer pa na podlagi historičnih gibanj menjalnega tečaja ni mogoče napovedati prihodnjega gibanja menjalnega tečaja, o čemer je sodna praksa že zavzela stališče. Na apreciacijo CHF med letom 2008 in 2015 so vplivali štirje ključni dogodki in sicer izbruh finančne krize v letu 2009, kolaps euro sistema leta 2010, zamrznitev tečaja CHF v avgustu 2011 in odmrznitev tečaja CHF v januarju 2015. Gre za dogodke, ki so bili popolnoma izven sfere toženke, na katere ni mogla vplivati niti jih predvideti. Ni mogla pričakovati apreciacije CHF v takšnem obsegu in ni mogla vedeti, da se tveganje dolgoročno ne bo realiziralo v korist tožnikov. Posledično ji zato ni mogoče očitati, da je informacije tožnikom zlonamerno prikrivala. Sicer pa v času

■
—
■

sklenitve Kreditne pogodbe v letu 2007 ni obstajalo nobeno nesorazmerje med obveznostmi pogodbenih strank. Znatno neravnotežje ni bilo prisotno. Tožnika se sklicujeta zgolj na določeno izbrano sodno prakso. Bistvene ugotovitve in stališča višjih sodišč v zvezi s krediti CHF oziroma krediti vezanimi na CHF, ki so relevantne so take, da je toženka pojasnilno dolžnost v celoti izpolnila, in:

- ni bila dolžna prikazati konkretnih grafičnih izračunov in simulacij,
- poročila in opozorila Banke Slovenije so splošne narave,
- toženka je ravnala dobroverno,
- gibanja menjalnega tečaja EUR/CHF ni mogoče vnaprej predvideti,
- valutno tveganje s sklenitvijo Kreditne pogodbe prevzameta obe pravdni stranki.

Hrvaška sodna praksa, na katero se sklicujeta tožnika, za slovenska sodišča ni zavezujoča. Ravno tako ni uporabljen zapis hrvaškega pravnega analitika Aleksandra Turze iz leta 2002. Vrhovno sodišče je izpostavilo, da posledica kršitve pojasnilne dolžnosti ne more biti ničnost Kreditne pogodbe ali pogodbenega določila, če to ni nepošteno, ampak zgolj nejasno. Pretirana skrb za potrošnika ni skladna s pojmovanjem posameznika kot razumnega, preudarnega, avtonomnega in svobodnega subjekta, ki je sposoben sprejemati odgovorne ekonomske, življenjske in osebne odločitve. Toženka se sklicuje na strokovni članek Boštjana Koritnika in Lojzeta Udetu "Vprašanje enotnosti sodne prakse VS RS v zvezi s kreditnimi pogodbami v tuji valuti". Prispevek odvetnika tožeče stranke se s tem člankom ne more meriti. Sicer pa je zavajajoče tudi sklicevanje na sodbo Vrhovnega sodišča RS, ki se nanaša na popolnoma drug bančni produkt, to je podrejene obveznice. V primeru dogovora o valuti CHF gre za posamično dogovorjeno določbo, ki je izvzeta iz presoje nepoštenosti pogodbenih pogojev po ZVPot in Direktivi 93/13/EGS. Kar zadeva zastaralni rok pa je sodna praksa enotna v stališču, da je njegov začetek treba vezati na skrbno ravnanje stranke, ki so ji bile ali bi ji morale biti znane okoliščine, na podlagi katerih se lahko izreče sankcija ničnosti pravnega posla pri čemer mora imeti tožeča stranka na razpolago razumen čas, v katerem se seznanila tudi s pravnimi posledicami in svojim pravnim položajem oziroma oceno morebitne ničnosti. Tožeča stranka je imela najkasneje od leta 2011 na voljo pet let, da se je v zvezi s spornim razmerjem seznanila z vsemi pomembnimi dejanskimi okoliščinami, njihovimi pravnimi posledicami in svojim pravnim položajem. Zakonodajno gradivo, ki je bilo podlaga za sprejem ZVPotK-2 potrjuje, da je bila zakonodajalcu natančno poznana problematika pristnih in nepristnih deviznih kreditov, saj je bil ob sprejemanju zakona soočen s predlogom potrošniških organizacij, da takšne kredite v celoti prepove. Vendar je sprejel ureditev, po kateri ima potrošnik pri večjih valutnih spremembah pravico do konverzije, ni pa takšnih

—
—
—

poslov zakonodajalec prepovedal, omejil višine tveganja ali celo predpisal ničnost. Določba o valutni klavzuli popolnoma ustreza 372. členu OZ. Podatki Banke Slovenije pa kažejo na to, da se je večina kreditojemalcev odločala za kredite v EUR oziroma v domači valuti. Tudi to kaže, da banke tveganj niso prikrivale ali zmanjševale njihovega pomena. Napačni so tudi zaključki iz pravnega mnenja o kršitvah ustavnih in konvencijskih pravic najemnikov kreditov, nominiranih v švicarskih frankih, ki ga je tudi po naročilu Združenja frank 6. 5. 2017 pripravil Inštitut za ustavno pravo iz Ljubljane oziroma zanj dr. Boštjan M. Zupančič in dr. Ciril Ribičič. Mnenje je bilo že deležno strokovno utemeljene kritike. V konkretnem primeru nikakor ne gre za prikrite borzne posle. Obravnavani kredit ne predstavlja kompleksnega finančnega instrumenta. Vprašanje dovoljenosti zavarovanja terjatev je v tem kontekstu nesmiselno. Stališča so napačna in neresnična. Tožnika sta s sklenitvijo Kreditne pogodbe v CHF ravnala špekulativno in s profitnim namenom. Kreditne pogodbe vezane na CHF pa tudi niso oderuške, saj je Vrhovno sodišče RS že zavzelo stališče, da niso izpolnjeni niti objektivni niti subjektivni elementi oderuštv. Ustavno sodišče je v odločbi Up-14/21-30 z dne 13. 1. 2022 za konkretni postopek izpostavilo dve samostojni nosilni stališči. Sestavljeni sta iz izhodišča, da se nepoštenost glavnega predmeta pogodbe (valutne klavzule) v primeru izpolnjene pojasnilne dolžnosti sploh nikoli ne presoja in ocene, da je bila pojasnilna dolžnost v obravnavanem primeru izpolnjena. S celovito presojo nepoštenosti pogodbenih pogojev se Ustavno sodišče ni ukvarjalo in ni podalo jasnih in konkretnih materialnopravnih napotil za sojenje v postopkih glede veljavnosti Kreditnih pogodb z valutno klavzulo v CHF in Kreditnih pogodb v CHF. Iz sodne prakse SEU ravno tako ne izhaja, da naj bi bil namen kredita sploh kakorkoli odločilen pri presoji izpolnjene pojasnilne dolžnosti in tudi ne pri nadaljnji presoji nepoštenosti. Tudi podatki Banke Slovenije izkazujejo, da ni bilo ugotovljenih kršitev v zvezi s trženjem kreditov v CHF oziroma kreditov z valutno klavzulo v CHF. Toženka kreditojemalcev ni niti posredno kaj šele neposredno spodbujala k odločanju za kredite v CHF. Kreditojemalec je moral za pridobitev kateregakoli kredita izkazati kreditno sposobnost, ki so jo banke, tudi toženka, presojale neodvisno od valute kredita. Izven okvirov presoje kreditne sposobnosti se banka v življenje kreditojemalcev ne sme in ne more vmešavati. Glede domnevnega prenosa oziroma neprenosa 4(2) člena direktive 93/13/EGS v slovenski pravni red, ko naj bi bila na nacionalni ravni vedno zahtevana presoja nepoštenosti pogodbenega pogoja toženka navaja, da je besedilo 23. člena ZVPot, ki je veljalo v času Kreditne pogodbe (in še velja) nespremenjeno že od sprejetja. S spremembo zakona (1. odstavek 22. člena ZVPot) se je definicija pogodbenih pogojev zožila na pogodbene pogoje, ki jih določi podjetje. Iz tega jasno sledi, da so predmet presoje nepoštenosti po slovenski ureditvi le pogodbeni pogoji, ki niso bili izrecno dogovorjeni, oziroma ki so bili določeni ali postavljeni s strani podjetja. Temu sledi tudi sodna praksa. Iz vsebine priporočil ESRB je razvidno, da so bila sprejeta z učinkom za naprej in ne za nazaj. Temu sledi tudi ustaljena sodna praksa. Načelo pravne varnosti je sprejeto tudi v sodni praksi ESČP in je v zvezi s

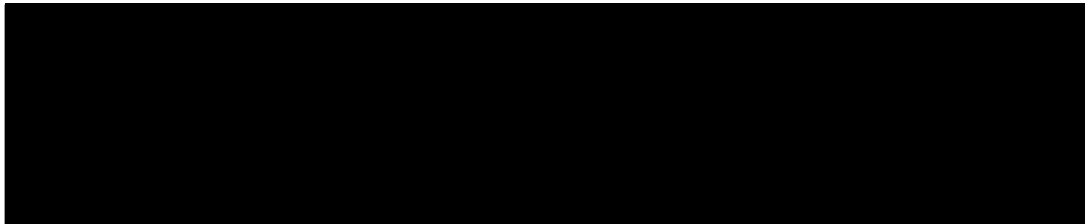

tem zgrešena in nedopustna praksa Ustavnega sodišča. Zadeva SEU C-609/19 v konkretnem primeru ni uporabljiva. Mnenje dr. Aleša Galiča je strokovno, jasno in prepričljivo. V zvezi z odločbo SEU C-405/21 izhaja, da lahko država članica sprejme strožjo ureditev, kot izhaja iz Direktive 93/13, pri čemer se Sodišče EU ne opredeli do ureditve v republiki Sloveniji, saj za to ni pristojno. Iz sodne prakse VS RS pa izhaja, da slovenska zakonodaja ne zagotavlja višjega varstva potrošnikov, kot izhaja iz Direktive. Zaključek toženke je, da so zmotne trditve tožnikov, da nacionalna sodišča ne sledijo ustaljeni sodni praksi Sodišča EU. Toženka je pojasnilno dolžnost v konkretnem primeru v celoti izpolnila. Ravnala je tako, kot to izhaja iz prakse Sodišča EU. V zvezi s polemiko tožnikov o anuitetnem načinu odplačevanja, kar naj bi vplivalo na znatno neravnotežje med pravnima strankama toženka pojasnjuje, da je anuitetni način standardni način odplačevanja potrošniških kreditov. Navedbe tožnikov v drugačni smeri so zato neutemeljene in zavajajoče. To velja tudi za trditve tožnikov, da naj bi toženka ravnala v nasprotju z načelom vestnosti in poštenja. Toženka pa ponovno poudarja še, da je v konkretni zadevi ključno, koliko morata tožnika po Kreditni pogodbi vrniti toženki v CHF in ne, koliko to znaša v EUR. Sodna praksa je enotna v stališču, da zgolj okoliščina, da po pretvorbi v domačo valuto ta znesek ni bil sorazmeren s tistim, ki bi ga bilo mogoče pričakovati v domači valuti, če ne bi bilo valutne klavzule, ne potrjuje slabe vere banke v času sklepanja posamezne Kreditne pogodbe, temveč je posledica tudi za banko nepredvidljive stopnje rasti CHF. Kot izhaja iz ustaljene sodne prakse se je Vrhovno sodišče RS v primeru razlage nejasne določbe ZVPot neposredno navezalo na Direktivo in je očitke tožnikov, da naj ne bi sledilo relevantni sodni praksi Sodišča EU v celoti neutemeljen. Vztraja pri trditvi, da možnost konverzije predstavlja učinkovit instrument zavarovanja kreditov. Toženka je pojasnilno dolžnost v konkretnem primeru v celoti izpolnila in so neutemeljeni očitki tožnikov, saj ni jasno, na koga od zaposlenih naj bi se nanašali in kdaj naj bi toženka domnevno zavajala tožnika. Tožnika tudi napačno trdita, da so dolgoročni potrošniški krediti nujni za uresničevanje socialne funkcije. Nakup nepremičnine in financiranje s kreditom je svobodna odločitev posameznika, kot je svobodna odločitev, kakšen kredit bo najel. Tožnika se kot kreditojemalca skušata predstaviti kot neobgljena potrošnika, kar je v nasprotju s pojmovanjem potrošnika v EU. Človekove pravice pa v prvi vrsti učinkujejo v pravnih razmerjih posameznika z državo. V razmerjih med posamezniki pa učinke ustvarjajo zgolj izjemoma in v omenjenem obsegu. Tožnika sta izrecno izbrala kredit z valutno klavzulo v CHF, enako tudi ročnost kredita in spremenljivo obrestno mero. Dogovor o tuji valuti kredita ali valutna klavzula pa ne predstavljata tipskega pogoja, ki bi bil redoma vključen v vse Kreditne pogodbe, ki jih sklepa toženka. Zaslisanje prič v konkretnem primeru ni relevantno (drugih kreditojemalcev). Tako stališče je zavzelo tudi Vrhovno sodišče RS. Kar pa zadeva pozive tožnikov, naj toženka predloži seznam vseh kreditojemalcev, ki so v letu 2007 sklenili pogodbe za stanovanjske kredite v isti poslovalnici kot tožnika, gre za institut bančne skrivnosti. Od te lahko banka odstopi zgolj v primeru izrecnih izjem. Pogodba ni nična zaradi neomejenega

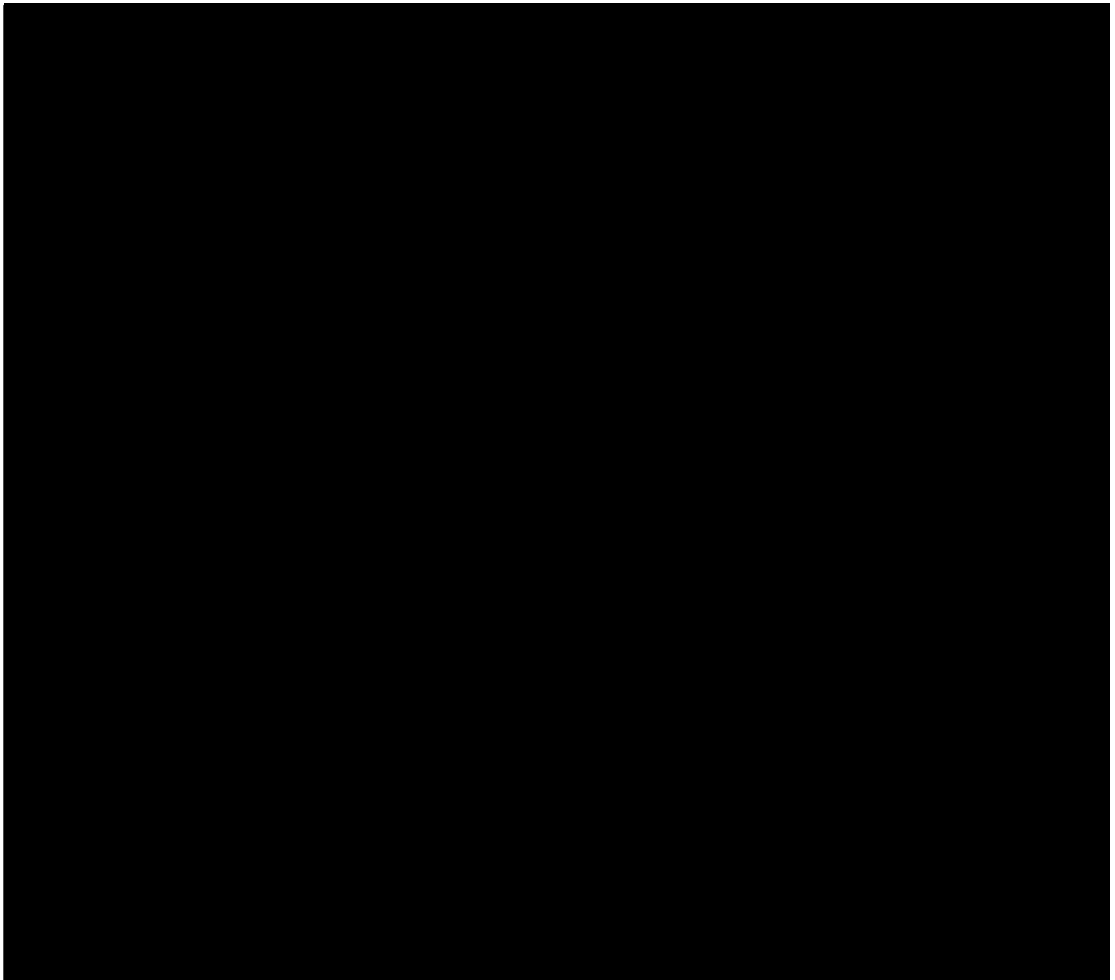

valutnega tveganja. Glede zastaralnega roka toženka trdi, da je za njegov začetek treba vezati na skrbno ravnanje stranke, ki bi ji bile ali bi ji morale biti znane okoliščine, na podlagi katerih se lahko izreče sankcija ničnosti pravnega posla. Tudi do tega vprašanja je Vrhovno sodišče že opredelilo merila presoje (II Ips 14/2020 in II Ips 67/21). Tudi SEU je postavilo na stališče, da varstvo potrošnikov, kar zadeva zastaralne roke, ni absolutno in je določitev razumnih rokov v interesu pravne varnosti. Neresnični so očitki o domnevnem zavajanju tožnikov glede uporabe varstva po Direktivi. Kar zadeva trditve, da je bila glavna izpostavljenost v CHF vezana na tri banke toženka ne ve, za katere banke gre, izpovedi prič se nanašajo zgolj na subjektivno zaznavo posamezne priče v poslovalnici. Kar zadeva odločbo Ustavnega sodišča Up-14/21-30, gre pri tej za stvar dokazne ocene, za presojo pravilnosti dejanskega stanja pa ustavno sodišče ni pristojno. Ustavno sodišče pa tudi ni zgolj povzelo stališč v zadevi C-609/19, saj je to v domeni pristojnosti Vrhovnega sodišča RS.

5.

6.

7.

8. Toženka v tem postopku prereka pravni interes tožnikov. Vendar pravica do uveljavljanja ničnosti ne ugasne, kakor ne ugasne pravica do vrnitve tega, kar je bilo izpolnjeno na podlagi nične pogodbe. Nični posli ne učinkujejo, dokler ni ugotovljena njihova ničnost. Če temu ne bi bilo tako, ne bi bilo potrebe po zakonskem določilu o nezastarljivosti pravice do uveljavljanja ničnosti. Pravni interes za tožbo za ugotovitev ničnosti tožnika opirata prav na možnost uveljavitve povračilnih zahtevkov, ki se jima odpirajo na podlagi 1. odstavka 87. člena Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, številka 83/2001). Pravni interes tožnikov (prvo tožnice) za vložitev tožbe je podan, če bi ugoditev njeni zahtevi pomenila zanjo določeno pravno korist, ki je brez tega ne bi mogla doseči. Ugoditev dajatvenemu zahtevku bi za to za tožnico pomenila korist, kot bo pojasnjeno v nadaljevanju.
9. Neutemeljen je tudi ugovor zastaranja. Tožnica tožbeni zahtevek opira na ugotovitev ničnosti Kreditne pogodbe s stališča, da ima pogodba nedopustno pravno podlago (39. člen OZ), da je v nasprotju z moralo in prisilnimi predpisi (86. člen OZ), da je oderuška (119. člen OZ) in da je dogovor o valuti vračila nepošten pogodbeni pogoj (23. člen ZVPot). Presoja o zastaranju dajatvenega zahtevka temelji na materialnopravnem izhodišču, da začne zastaralni rok v zvezi s kondikijskimi zahtevki, ki temeljijo na nični pogodbi, teči s trenutkom, ko ustrezno skrbna stranka izve za okoliščine, na podlagi katerih utemeljuje ničnost pogodbe. Zastaranje je institut, ki je namenjen zagotovitvi pravne varnosti in določitvi roka za sodno uveljavljanje zahtevkov in služi kot varstvo dolžniku pred uveljavljanjem (že) zastaranih terjatev. Pravila o zastaranju je treba uporabiti glede na okoliščine posameznega primera in sicer tako, da ne omejuje pretirano ali celo preprečijo uveljavljanje zahtevkov, ki jih ima stranka na razpolago. Pretoga uporaba zastaralnih rokov, pri katerih sodišče ne upošteva okoliščin posameznega primera, lahko pomeni nedopusten poseg v pravico do dostopa do sodišča. Kondikijski zahtevek, ki je posledica ničnosti pogodbe, je zastarljiv in zastara v splošnem petletnem zastaralnem roku iz 346. člena Obligacijskega zakonika. Po 1. odstavku 336. člena OZ začne zastaranje teči prvi dan po dnevu,

■
—
■

ko je upnik imel pravico terjati izpolnitev obveznosti, če za posamezne primere ni z zakonom določeno kaj drugega. Treba je šteti, da je upnik pridobil pravico terjati izpolnitev, ko ta pravica postane učinkovita, torej, od seznanitve z dejstvi, ki utemeljujejo ničnost pravnega posla in prikrajšanja. Zastaralni rok zato lahko prične teči šele, ko bi potrošnik moral ali mogel vedeti ne le za dejanske okoliščine, ampak tudi za **nepoštenost oziroma ničnost pogodbenega pogoja**. Iz izpovedi tožnice izhaja, da je v glavnem gledala, mesečne anuitete (kako naraščajo). Anuiteta je zelo zelo zanihala, to se je zgodilo v mesecu januarju 2015. Skladno s sodno prakso je ugovor zastaranja v konkretnem primeru potrebno upoštevati tako, da se presodi potrošniška narava spornega razmerja in specifičnost le-te. Problematika potrošniških kreditov v švicarskih frankih je z dejanskega in pravnega vidika zelo kompleksna. O navedenem bo govora v nadaljevanju te sodbe, v okviru presoje zastaranja pa je potrebno upoštevati, da je sankcija ničnosti predpisana za pogodbene pogoje, ki so do potrošnika nepošteni. O kompleksnosti problematike takih kreditov priča obsežna praksa slovenskih sodišč, ki na vprašanja ničnosti kreditnih pogojev v CHF zaradi nepoštenega pogodbenega pogoja ni dajala enoznačnih odgovorov. Tudi javno zavedanje problematike (govorjenje in pisanje o njej), ki je sledilo enostranskemu ukrepu Švicarske Centralne banke v januarju 2015, ni nepomembna okoliščina. Gre za okoliščino, na podlagi katere se je tožnica šele lahko zavedala posledic spornega pogodbenega določila za njeno pogodbeno razmerje, oziroma svojih pravic izvirajočih iz teh posledic. Tako je razumeti tudi prakso Sodišča Evropske unije (SEU), ki pri opredelitvi zastaralnih rokov upošteva potrebo potrošnika po pravni oceni, ter pomanjkanje informacij in znanja na njegovi strani. S togim in strogim stališčem, da bi morala tožnica ob ustrezni skrbnosti na podlagi višine anuitete bodisi v septembru 2011 ali pa morda res v januarju 2015 natančno vedeti, kakšen bo vpliv tečajnih sprememb na njeno celotno kreditno obveznost, bi bilo tožnici naloženo nesorazmerno breme pri uveljavljanju kondikcijskega zahtevka. Gledano s stališča današnje perspektive bi bila pravna opredelitev (pa tudi dejanska) tega problema enostavnejša. Ni pa bilo vedno tako, zato je potrebno ugotoviti, kdaj je tožničina pravica zahtevati izpolnitev obveznosti zaradi nične pogodbe postala učinkovita oziroma jo je tožnica imela možnost uveljaviti. V primeru odločbe Višjega sodišča I Cp 673/2021 je sodišče zavzelo jasno stališče. Tožba v tej pravdni zadevi je bila vložena 23. 3. 2020 in upošteva stališče zgoraj navedene odločbe višjega sodišča (tožba na ničnost 28. 5. 2015 in dajatveni zahtev 2. 3. 2020) zahtevk ni zastaral.

10. Drugače je glede drugo tožnika. Porok ni pogodbeni stranka Kreditne pogodbe v ožjem smislu (1065. člen Zakona o obligacijskih razmerjih, ki se glede na 2. odstavek 1061. člena OZ še naprej smiselno uporablja kot republiški predpis). Porok je pogodbeni stranka druge pogodbe, to je pogodbe o poročtvu. Zaveza poroka je sicer akcesorna, vendar je porokova zaveza do upnika vseeno samostojna in vsaj praviloma drugačna (1012. člen OZ in 1. odstavek 1019. člena

■
—
■

OZ). Porokova zaveza je odvisna od veljavnosti pogodbe o poročtvu in tudi od tega, kako in koliko se je porok zavezal nasproti upniku. Zoper poroka se zato lahko izda samostojna in drugačna odločitev kot zoper dolžnika. Odločba o morebitni ničnosti same Kreditne pogodbe in dajatvenega zahtevka se zato ne nanaša neposredno tudi na poroka, porok in dolžnik tudi nista nujna sospornika, niti ni porok sosporniški intervenient (1. odstavek 202. člena Zakona o pravdnem postopku, Uradni list RS, številka 26/99, v nadaljevanju ZPP) nasproti dolžniku. Sodišče je zato tožbeni zahtevek drugo tožnika zavrnilo v celoti.

11. Pravno podlago oziroma izhodišče presoje v tej pravdni zadevi predstavlja določilo v času sklenitve Kreditne pogodbe in Sporazuma o zavarovanju terjatve Zakon o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, številka 98/04 - uradno prečiščeno besedilo, v nadaljevanju ZVPot), ki je v 1. odstavku 24. člena določal, da se pogodbeni pogoji štejejo za nepoštene, če:

1. v škodo potrošnika povzročijo znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank, ali
2. povzročijo, da je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v škodo potrošnika, ali
3. povzročijo, da je izpolnitev pogodbe znatno drugačna od tistega, kar je potrošnik utemeljeno pričakoval, ali
4. nasprotujejo načelu poštenja in vestnosti.

Stališče sodne prakse je bilo že do sedaj skladno z Direktivo 93/13/EGS z dne 5. april 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (Uradni list Evropskih skupnosti L95/29, v nadaljevanju Direktiva 93/13), ko je morala biti za nepoštenost pogodbenega pogoja podana njegova neuravnoteženost in slaba vera ponudnika. Vrhovno sodišče Republike Slovenije (v nadaljevanju VS RS je v odločbi, sodbi z dne 19. april 2023 (II Ips 8/22) opozorilo na to, da se pred navedeno obravnavano zadevo v revizijskih postopkih še ni srečalo z vprašanjem, ali se ureditvi Direktive 23/13 in ZVPot razlikujeta oziroma, ali 24. člen ZVPot nudi potrošniku višjo raven varstva, kot ga zagotavlja Direktiva 93/13 v 3. členu. Po ZVPot je treba vselej opraviti presojo nepoštenosti, ob upoštevanju najnižjih jamstev Direktive 93/13 in meril, ki jih je razvilo Sodišče Evropske unije (SEU). Direktiva 93/13 temelji na načelu minimalne usklajenosti in lahko države članice po 8. členu Direktive 93/13 sprejmejo ali ohranijo določbe, ki pomenijo višjo raven varstva potrošnikov, če ne posegajo v skupnostno pravo, to so določbe z veliko Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Prvi osnutek ZVPot je dobil podobo avgusta 1992 in v takratni 28. tezi so bili predvideni štirje tipi nepoštenih pogodbenih pogojev, med katerimi ni bilo veznika "ali". Direktiva 93/13 je bila nato 5. 4. 1993 sprejeta z izrazito spremenjeno vsebino, saj sta izpadli 2. in 3. alineja, 1. in 4. alineja (znatno neravnotežje in nasprotovanje dobri veri) pa sta bili povezani v eno tako, da morata biti za nepoštenost pogodbenega pogoja

■
—
■

kumulativno podana oba elementa. V nadaljevanju se je besedilo ZVPot 9. 2. 1995 spremenilo tako, da se je na koncu alinej dodal veznik "ali". Iz obrazložitve amandmaja obravnavanega člena (tedaj 20. člena ZVPot) izhaja, da je tako "v 1. odstavku tega člena jasneje navedeno, da se pogodbeni pogoji štejejo za nepošteno že, če je izpolnjen eden od naštetih pogojev." Na podlagi jezikovne in zgodovinske razlage ZVPot je jasno, da so splošni tipi nepoštenih pogodbenih pogojev naštetih alternativno. Dovolj je, da se življenjski primer prilega eni od štirih alinej 1. odstavka 24. člena ZVPot. Alineje so določene alternativno in se pogodbeni pogoj šteje za nepoštenega, če v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank (1. alineja 1. odstavka 24. člena ZVPot) pri čemer je splošno izhodišče SEU, da je treba pri presoji uravnoteženosti upoštevati pravila nacionalnega prava, ki bi se uporabljala, če pogodbenega pogoja ne bi bilo. Gre za to, v kolikšni meri je potrošnik postavljen v manj ugoden položaj v primerjavi z dispozitivno določbo nacionalnega prava, pri čemer je pomembno, da se pravni položaj potrošnika preuči tudi ob upoštevanju sredstev, ki so mu na voljo za prenehanje uporabe nepoštenih pogojev. Pri tem je pomembno, da je SEU posebej izpostavilo preglednost pogodbenega pogoja kot enega od elementov, ki jih je treba upoštevati pri presoji nepoštenosti tega pogoja. Gre za to, da je potrebno oceniti, ali je pogodbeni pogoj povzročil znatno neravnotežje. Ob tem je potrebno upoštevati vse okoliščine, s katerimi je bil poklicni dajalec kredita lahko seznanjen ob sklenitvi pogodbe, zlasti gre za upoštevanje njegovega strokovnega znanja glede mogočih nihanj menjalnih tečajev in tveganj, ki so neločljivo povezana s sklenitvijo takega kredita. Ponudnik, toženka, ima znanje in boljša sredstva, da predvidi valutno tveganje, ki se lahko uresniči kadarkoli med trajanjem pogodbe, nihanja menjalnih tečajev pa lahko pomenijo takšne pogoje v škodo potrošnika, ki povzročijo znatno neravnotežje v pravicah in obveznostih strank, ki izhajajo iz Kreditne pogodbe. Krediti v tuji valuti sami po sebi oziroma po svoji vsebini niso nepošteni, vendar lahko neustrezna pojasnila glede potencialno neomejenega predmeta obveznosti vzpostavijo znatno neravnotežje. Gre za kombinacijo izrazitega informacijskega razkoraka glede vsebine tveganja in neenakomerne porazdelitve bremena tveganja, oboje v škodo potrošnika, ki lahko skupaj vzpostavita znatno neravnotežje. Neustrezno ravnanje ponudnika pri vključitvi pogodbenega pogoja lahko glede na potencialno težo tega pogoja vzpostavi neuravnoteženost med pogodbenima strankama v trenutku sklenitve pogodbe. V tem pogledu dejstvo, da potrošnik v celoti nosi valutno tveganje in da tveganje ni omejeno, banka pa valutnega tveganja nima, sama po sebi ne pomeni, da je v trenutku sklenitve pogodbe podano znatno neravnotežje. Takšna razporeditev tveganj je namreč po naravi stvari posledica dovoljene, aleatorne vsebine valutnega kredita, ki pa se lahko v fazi izpolnitve pogodbe realizira sicer tudi v znatno potrošnikovo korist. Za presojno znatnega neravnotežja je zato pomembno, *kakšen je bil obseg danih pojasnil* in se pri testu nepoštenosti ne preveri samo vsebina pogodbenega pogoja, pač pa tudi, kako je pogoj predstavljen. Pogodbeni pogoj, ki ima sicer dovoljeno vsebino in zasleduje legitimne interese ponudnika

■
—
■

je, z vidika preglednosti, lahko breme oziroma potencialna neugodnost za potrošnika, torej je lahko nepošten. Presoja je odvisna od vsebine posameznega pogoja in konkretnih okoliščin primera, zlasti posledic, ki jih pogoj prinaša in načina predstavitve pogoja. Te okoliščine so v pomoč pri presoji, ali nepreglednost izvira v slabi veri in ali se odraža v znatnem neravnotežju. Splošno izhodišče je, da mora biti natančnost pojasnil premosorazmerna bremenu, ki ga ustvarja pogodbeno določilo. Če so bila torej dana vsa potrebna pojasnila v trenutku sklenitve pogodbe, ni bilo informacijskega razkoraka med pogodbenima strankama. Dejstvo, in na kar se v tem postopku na več mestih sklicujeta tožnika je, da se tveganje lahko realizira le bodisi v korist ali škodo potrošnika, ne pa tudi ponudnika, vendar to ni posledica potencialnih zaslužkov toženke, ki bi izvirali iz kreditov v tuji valuti. Je posledica zakonodajalčeve zahteve po kapitalski ustreznosti bank (zaprte devizne pozicije) in dovoljene vsebine bančnega instrumenta, kar še ne povzroči znatnega neravnotežja. Stališče, da so zato vsi krediti v tuji valuti, ki so se udejanjili v očitno potrošnikovo škodo nepošteni, ne drži, saj zanemarja specialnejše določbe ZVPotK in Zakona o deviznem poslovanju(ZDP-1) in bi pretirano poseglo v pogodbeno avtonomijo. Na ponudnike bi bilo preneseno breme, ki je zunaj njihove vplivne sfere in na katerega so, če so izpolnili svojo pojasnilno dolžnost, ustrezno opozarjali. Predpostavka dobre vere je zajeta tudi v 1. alineji 1. odstavka 24. člena ZVPot in je pri kreditih v tuji valuti neločljiv del presoje uravnoteženosti, če se pokriva z elementom preglednosti, ki vzpostavlja zahtevo po ustreznem ravnanju ponudnika pri dajanju pojasnil.

12. 2. in 3. alineja 1. odstavka 24. člena ZVPot sta izpadli iz prvega osnutka Direktive 93/13 in zato SEU ni podalo njune zavezujoče razlage. Že jezikovna razlaga 2. alineje izključuje, da bi se potrošnik lahko uspešno skliceval na to, da je izpolnitev obveznosti neutemeljeno v njegovo škodo, če bi prejel vsa potrebna pojasnila in bi se tveganje, na katerega je bil opozorjen, uresničilo v njegovo škodo. Takšen scenarij je utemeljena posledica že omenjene aleatornosti pogodbenega razmerja, na katerega je ob predpostavki ustreznih pojasnil potrošnik lahko računal. Pri razlagi 3. alineje pa je potrebno upoštevati temeljno premiso Direktive 93/13, da je potrošnik v informacijsko podrejenem položaju. Potrošnikova pričakovanja so zato neločljivo povezana s samo izpolnitvijo pojasnilne dolžnosti, na katero se zaradi profesionalnosti nasprotne stranke lahko legitimno zanese.
13. Pri kreditih v tuji valuti ni mogoče ugotoviti, ali se je udejanjil abstraktni dejanski stan 1., 2. in 3. alineje 1. odstavka 24. člena ZVPot, ne da bi se pri tem ugotavljal obseg danih pojasnil ponudnika. To ne pomeni, da je nepreglednost predpostavka, da se sploh presoja nepoštenost pogodbenega pogoja, temveč so vzroki za nepreglednost (dobra/slaba vera ponudnika) in posledice nepreglednosti (ne-/uravnoteženost pogodbenega pogoja) nujen del presoje nepoštenosti. Če ima pogodbeni pogoj dovoljeno in dopustno vsebino, je tem bolj

■
—
■

pošten, če je tudi pregledno predstavljen. V takšnem primeru je morebitni neugoden scenarij posledica hotene in informirane odločitve avtonomnega razumnega subjekta, ki jo je treba spoštovati. Presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe je mogoča le, če je bil nejasno določen. Šele, če zahteve preglednosti niso izpolnjene, je mogoče govoriti o nepoštenosti pogodbenega pogoja. Če presojamo nepoštenost potem, ko je bilo ugotovljeno, da so bila dana vsa potrebna pojasnila, bo rezultat nadaljnjega testa pri deviznih kreditih vedno in neogibno enak: ne gre za nepošten pogodbeni pogoj, saj v trenutku sklenitve pogodbe tudi ni podane vsebinske nepoštenosti (neuravnotežene vsebine pogodbenega pogoja). Preglednost je zato element presoje po 1., 2. in 3. alineji 1. odstavka 24. člena ZVPot. To pa še ne poda odgovora na to, ali je bistvena sestavina navedenih zakonskih dejanskih stanov tudi dobra vera. V nasprotju z zahtevo po preglednosti, kjer je treba raziskati, ali dana pojasnila ustrezajo standardnu povprečne osebe določenega poslovnega kroga in se torej presoja po objektivnem, abstraktnem merilu, pa je odgovor na to vprašanje odvisen od opredelitve dobre vere oziroma pojma vestnosti in poštenja, kot je vsebovano v 4. alineji 1. odstavka 24. člena ZVPot. Gre za načelo vestnosti in poštenja iz 4. alineje 1. odstavka 24. člena ZVPot in je potrebno v tem okviru preveriti, ali je ponudnik s potrošnikom posloval lojalno in pravično. Pri oceni dobre vere je potrebno posebno pozornost posvetiti pogajalski moči strank, to je vprašanju, ali je bil potrošnik spodbujen v strinjanje s pogodbenim pogojem in temu, ali so bile blago oziroma storitve prodane ali dobavljene na posebno naročilo potrošnika. Pomembno je, ali bi ponudnik, če s potrošnikom lojalno in pravično posluje, lahko razumno pričakoval, da bi potrošnik tak pogodbeni pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj. Dobra vera kot samostojni element nepoštenega pogodbenega pogoja v Direktivo 93/13 ni bila sprejeta. Vendar so si pisci besedila Direktive 93/13 posebej prizadevali, da bi bilo iz uvodne izjave jasno razvidno, da je dobra vera mišljena kot objektivno merilo etičnega ravnanja. Zato ima dobra vera v kontekstu Direktive 93/13 dvojni pomen: kot postopkovna poštenost in kot vsebinska poštenost. Pogodbeni pogoj je lahko v procesnem smislu nepošten, če je bil na neustrezen način vključen v pogodbo, čeprav sam po svoji vsebini ni nujno nepošten. V ta okvir sodita zlasti zahteva, da potrošnik dobi informacije, potrebne za sprejem informirane odločitve, in da ponudnik opusti agresivne prakse, ki bi lahko vplivale na potrošnikovo odločitev. S tem se potrošniku omogoči, da zaščiti svoje interese in se izogne temu, da bi vstopil v pogodbeno razmerje, ki bi se mu ob ustreznem informiranju izognil. V elementu znatnega neravnotežja pa je zajeta zahteva po poštenu vsebini pogodbenega pogoja. Med posameznimi avtorji je zastopano stališče, da s tem, ko ima pogodbeni pogoj neuravnoteženo vsebino (nasprotuje pošteni in pravični tržni praksi), avtomatično nasprotuje tudi dobri veri oziroma da pogoj, ki vzpostavlja znatno neravnotežje, ne more zadostiti zahtevam dobre vere. Takšno stališče vsebujejo tudi Smernice glede razlage in uporabe Direktive sveta 93/13, ki v tem kontekstu dobro vero opredeljujejo kot objektivni koncept. Preveriti je treba, ali bi lahko ponudnik razumno pričakoval, da bo potrošnik tak pogoj sprejel v okviru

posamičnih pogajanj. Objektivno merilo v povezavi z dobro vero se torej v kontekstu Direktive 93/13 pojavlja v dveh osrednjih pomenih: 1. kot merilo ravnanja (ali ravnanje ponudnika ustreza določenim etičnim standardom) in 2. kot tehtnica vsebine pogodbenega pogoja (ali je breme pogoja skladno s poštenimi in pravičnimi tržnimi praksami). ZVPot je ti merili ločil - za nepoštenost pogodbenega pogoja je po slovenskem pravu dovolj, da je dobra vera kršena bodisi v vsebinskem bodisi v postopkovnem pogledu, pri čemer je pomen načela vestnosti in poštenja v kontekstu ZVPot, da mora ponudnik pri vključitvi pogodbenega pogoja ravnati vestno in pošteno (dobrovernost v ravnanju).

14. V okoliščinah izrazito večplastnega asimetričnega razmerja banke s potrošnikom šele presoja nepoštenosti pogodbenega pogoja dejansko udejanja varstvo potrošnika kot šibkejše stranke. Ob tem je treba upoštevati, da ZVPot pri opredelitvi meril nepoštenosti izhaja tudi iz utemeljenih pričakovanj potrošnika glede izpolnitve pogodbe. Prav tako načelo vestnosti in poštenja kot eno od temeljnih načel obligacijskega prava, ki ga je zakonodajalec upošteval tudi pri opredelitvi nepoštenih pogodbenih pogojev v okviru prava varstva potrošnikov, v svojem bistvu zahteva tudi upoštevanje interesov nasprotne pogodbene stranke (potrošnika) in se torej po vsebini ne nanaša le na morebitna zavajanja ali špekulativne namene. Zaključek je, da je merilo dobre vere v kontekstu presoje nepoštenosti pogodbenih pogojev objektivno tako v vsebinskem kot v postopkovnem pogledu. Dobra vera je kršena, če:

1. ponudnik pri vključitvi pogodbenega pogoja ne ravna v skladu s profesionalno skrbnostjo, ali
2. pogoj za potrošnika vzpostavlja breme, ki nasprotuje poštenim in pravičnim tržnim praksam.

Zadostuje, da bi se ponudnik ob profesionalni skrbnosti lahko zavedal škodljivih posledic za potrošnika, tudi če se jih v resnici ni niti jih ni želel. Dejstvo, da ponudnik ne ravna s profesionalno skrbnostjo povzroči, da se med pogodbenikoma ne vzpostavi dejansko ravnovesje. Vendar kljub temu, da je merilo objektivno, ne gre za objektivno odgovornost. Merilo, čeprav objektivno, je prilagojeno predpostavljenim lastnostim (sposobnostim) ponudnika, ki jih potrebuje, da sploh lahko zadovoljivo opravlja svojo tržno dejavnost. Prav tako ustavno skladna razlaga nepoštenosti pogodbenih pogojev narekuje, da je pri presoji potrebno upoštevati okoliščine, da:

1. gre za stanovanjski kredit, ki služi zagotovitvi osnovne eksistenčne dobrine (doma) za življenje in razvoj družine,
2. gre za neobičajno, nepredvidljivo in neomejeno tveganje, ki ga (v nasprotju z banko) potrošnik ne more ovrednotiti in obvladati ter

3. da se kredit odplačuje s tekočimi prihodki v domači valuti, kar potencialno ogroža socialni položaj kreditojemalca in njegove družine.

Utemeljenost takega merila torej izhaja tudi iz potencialno hudih posledic kreditiranja v tuji valuti (CHF) in socialne naravnosti potrošniškega prava.

15. Da ne zadosti zahtevam dobre vere (vestnosti in poštenja), zadošča, da banka poda pojasnila, ki ne ustrezajo zahtevam profesionalne skrbnosti. Še toliko bolj pa to velja, če pojasnil sploh ne poda ali pri pojasnjevanju celo zavaja potrošnika. Upoštevati je treba, da glavni predmet obveznosti že ob pomanjkljivi pojasnilni dolžnosti postane nejasen (nepregleden), kar pojmovno pod legitimen vprašaj postavlja tudi soglasje volj o bistvenih vsebinah pogodbe (15. člen Obligacijskega zakonika).
16. Ker je merilo dobre vere objektivno in je pojasnilna dolžnost, ki jo je treba opraviti skladno s profesionalno skrbnostjo, pri kreditih v tuji valuti neločljiv element presoje splošnih tipov nepoštenih pogodbenih pogojev iz 1. odstavka 24. člena ZVPot, dobra vera v postopkovnem pogledu (v smislu vestnega ravnanja ponudnika do sopogodbena pri vključitvi pogodbenih pogojev), ni zajeta samo v 4. alineji, ampak tudi v 1., 2. in 3. alineji 1. odstavka 24. člena ZVPot.
17. V zvezi z bremenom v izpolnitveni fazi pogodbe, ki je posledica dovoljene vsebine kreditnega razmerja v CHF, je treba ugotoviti vsaj nevestno ravnanje ponudnika v sklenitveni fazi pogodbe. To ne pomeni, da je treba po ZVPot za nepoštenost pogodbenega pogoja hkrati ugotoviti nepoštenost v ravnanju ponudnika (dobra vera v postopkovnem pogledu) in nepoštenost v teži bremena pogodbenega pogoja (dobra vera v vsebinskem pogledu). Dovolj je eno ali drugo ali oboje. Nasprotno razumevanje bi izničilo smisel aleatorne določitve splošnih tipov nepoštenih pogodbenih pogojev. Vendar pa je zaključek, da kršitve dobre vere v vsebinskem pogledu (neravnoteženosti) ni mogoče ugotoviti, ne da bi bila pri tem ugotovljena kršitev dobre vere v postopkovnem pogledu. Če bo izpolnjen konkretni dejanski stan iz 1., 2. ali 3. alineje, bo podan tudi konkretni dejanski stan iz 4. alineje (načelo vestnosti in poštenja) 1. odstavka 24. člena ZVPot.
18. Obseg danih pojasnil v konkretnem primeru.

V zgoraj navedenem kontekstu in da bi se ugotovilo, kakšna je bila preglednost in informiranost oziroma kakšne informacije so s strani banke prejeli kreditojemalci, je sodišče v tem postopku zaslišalo ali pa v soglasju s pravnima strankama prebralo zapisnike o zaslišanju prič in strank v drugih postopkih, ki so tekli pred različnimi sodišči v zvezi z krediti v švicarskih frankih. Značilno za izpovedi vseh strank oziroma kreditojemalcev, tudi v tem postopku zaslišanih obeh pravnih strank je, da so izpovedi kreditojemalcev v bistvenem različne od izpovedi bančnih uslužbencev, ki so bodisi poslovali s strankami ali pa so bili z krediti v švicarskih frankih kakorkoli povezani. Zaslišana tožnica je zatrjevala, da

—

sta ji bili predstavljeni obe ponudbi: kredit v evrih in v švicarskih frankih. Bančni referent, (v tem postopku tudi zaslišan) [redacted] naj bi tožnici na vprašanje, kaj je z valutnim, tečajnim (tveganjem) ki bi se lahko zgodilo, če bi tečaj zanihal, odgovoril, da je tečaj tekom let bil stabilen in da ni bistveno nihalo. Nihanja ji niso bila predstavljena za nekaj mesecev, pač pa za tri ali pet let. Argument bančnega referenta je bil, da je tečaj v redu, da ji ni treba nič skrbeti. Pojasnil ji je, da sta z možem lahko mirna, da bo tako tudi vnaprej in da se nimata česa bati, saj je bil tečaj evro-švicar v preteklih letih stabilen in bo tako tudi ostalo. Tudi iz izpovedi drugega kreditojemalca, ki je bil zaslišan v tem postopku, to je [redacted] v bistvenem izhaja podobno. Tudi sam je kredit najel pri toženki in so ga (skupaj z ženo) prepričali, da je švicarski kredit tisti, ki se bolj izplača. Tudi njemu naj bi pojasnili, da se ni "česa bati", saj sta evro in švicar stabilni valuti. Takšne razlage je dobival od vsepovsod, tudi pri drugih bankah, na koncu pa so ga prepričali pri [redacted] s tem, „da ni kaj izbirati“ [redacted] tudi eden od kreditojemalcev pri toženki, je povedal, da kredita sicer pri toženki niso preferirali, so pa ga svetovali, ker je bil za kreditojemalca ugodnejši. Bistvo njegove izpovedi je v tem, da je posebej izpostavil, da je bila zanj problematična glavnica. Nihče mu ni povedal, da se bo, razen obroka, povišala tudi glavnica. To naj bi mu pri toženki zamolčali. Tudi kreditojemalka [redacted] je povedala, da je šlo za favoriziranje kredita v švicarskih frankih s strani toženke. Ni pa se mogla spomniti, ali je dobila kakršnekoli informacije, da tečaj lahko zaniha, bodisi navzdol bodisi navzgor. Vprašana, če je podpisala kakšno izjavo, pa je povedala, da se tudi tega ne spominja. Tudi [redacted] ravno tako eden od kreditojemalcev pri toženki je povedal, da je sicer član Združenja frank in poudari, da govori o "svojem kreditu" ki ga dejansko v evrih v želeni višini ni mogel pridobiti in mu je bil švicarski frank predstavljen kot trdna in stabilna valuta, ravno tako kot evro. Povsem drugače so pojasnila, ki so jih posredovali komitentom, opisovali bančni delavci oziroma referenti. [redacted] sicer v tem postopku ni bila neposredno zaslišana, sta pa obe pravdni stranki soglašali, da se preberejo zapisniki o njenem zaslišanju v drugih postopkih pred naslovnim in tudi drugimi sodišči. Povedala je, da so bančni delavci v praksi ravnali po ustaljenih protokolih. Imeli so svoje nadrejene, ki so jih usmerjali. Sama je stranki vedno pripravila izračun v evrih pa tudi v frankih. Posebej pa je izpostavila to, kar tekom tega postopka nenehno zatrjuje toženka, da nihče ni mogel vedeti in to velja tudi za današnji čas, kaj se bo zgodilo z neko (tujo) valuto, ker je to v realnem svetu in ekonomiji nemogoče napovedati. Lahko obstojijo neke smernice, kaj več pa ne. Zanj je bila pomembna izjava, ki jo je v spis vložila (tudi) toženka v tem postopku (listina B24). Ravno tako pa je [redacted] povedala, da je bilo tečaje za nazaj možno pregledovati, dodala je, da so "sigurno gledali tečaje" in švicarski LLIBOR na grafih za 10 let nazaj. Na vprašanje, ali je sama kot bančna uslužbenka takrat s kakšnim grafom glede gibanja tečaja švicarskega franka v preteklosti razpolagala, pa je odgovorila "da bi ga banka podala kot gradivo, ne". Odločno pa je zanikala, da bi strankam kakorkoli dajali zagotovila, da tečaj ne bo zanihal čez določeno mejo. Tudi [redacted]

■

██████████ kreditojemalec toženke je povedal, da je pojasnilo, da bo nihanje minimalno in je pričakoval, glede na pojasnila, nihanje za par procentov. Razumel je, da so nihanja mogoča, vendar, če bi vedel, da prevzema neomejeno odgovornost, kreditne pogodbe ne bi sklenil. Povedal je, da je tudi on član Združenja frank, izpostavil pa še, da je po njegovem mnenju banka imela vse informacije in opozorila, tudi od Banke Slovenije, saj se je kasneje pokazalo, da so kredite po hitrem postopku začeli ukinjati v Avstriji. Tudi njemu je bilo s strani bančnih delavcev pojasnjeno, da sta obe valuti, tako švicarski frank kot evro stabilni valuti.

19. Bistvo izpovedi strank in prič, ki so bile zaslišane v tem postopku, pa je drugje. Stranke, ki so sklepale kreditne pogodbe z valutno klavzulo, torej kredita v tuji valuti, švicarskih frankih, so bile kreditno sposobne (ali pa so želele plačevati anuiteto kredita do take mere, da bo za njihov proračun še sprejemljiva) omejeno. Glede na svojo kreditno sposobnost ali pa glede na želeni nakup v glavnem nepremičnin, stanovanj, so lahko dobile bistveno več sredstev v evrski protivrednosti glede na švicarski frank, kot bi lahko pridobile sredstev, če valutne CHF klavzule ne bi bilo. Tako je na primer v zvezi s tem ██████████ povedal, da so ugotovili, če hoče najeti kredit za 15 let, ga lahko v bistvu samo v švicarskih frankih, ne pa v evrih. Tudi ██████████ ki je sicer izrecno izpostavil, da banka ni opravila svoje, "pojasnilne dolžnosti", čeprav se je o tem začelo govoriti šele, ko je problematika v zvezi s krediti v švicarskih frankih izbruhnila po letu 2008 je povedal, da mu je bilo zagotovljeno, da valutni tečaj ne bo zanihal za več kot dva do tri odstotke in je prav na podlagi kredita z valutno klavzulo lahko prejel znesek, ki ga je potreboval (za nakup nepremičnine). Ugodna je bila tudi obrestna mera LIBOR. Navedeno pa pomeni, da je bil kredit z valutno klavzulo, klavzulo švicarski frank, za kreditojemalce ugodnejši, za manjši mesečni obrok so tako pridobili bistveno večja denarna sredstva. Ni bistvo v tem, ali so pri toženki drugače ugotavljali kreditno sposobnost posameznih kreditojemalcev za kredit v CHF ali EUR. Šlo za to, da so stranke, kreditojemalci, kar je povsem človeško, stremeli k temu, da so bile mesečne anuitete, ki so jih dobili izpisane v anuitetnem načrtu, bistveno manjše kot bi bile, če bi najeli evrski kredit. ██████████ je v zvezi s tem povedala, da so bile razlike v anuitetah občutne. Šlo je za produkt, v katerem so ljudje očitno prepoznali kredit, ki je najboljša rešitev njihovega problema. Sodišče verjame ██████████ da uslužbenci oziroma bančni referenti zaradi tega, če so "prodali" kredit v švicarskih frankih, niso bili posebej nagrajeni in tudi, da banka zaradi „zaprtih deviznih pozicij“ s krediti v CHF, iz naslova valutnega vganja in spremembe valutnega tečaja, ni imela koristi. Banka pa je dobičkonosna ustanova, dobiček pa je toliko večji, kolikor je več komitentov. Da je tudi toženka stremela k pridobitvi čim več komitentov, strank, izhaja iz izpovedi ██████████ ki je povedala, da so se krediti v švicarskih frankih prodajali sami po sebi in da je bila toženka ena izmed prvih bank, ki so ponujale kredite z valutno klavzulo. Konverzija, to je bila pretvorba iz valute švicarski frank v evro, je bila vedno mogoča. Čeprav so nekateri kreditojemalci,

izpovedovali, da so jim konverzijo oziroma pretvorbo kreditne pogodbe odsvetovali, sodišče tega ne verjame. Verjame pa, kar je povedal [REDACTED] da je bila odločitev vedno na strani stranke. Tudi [REDACTED] je povedala, da je strankam odločitev vedno prepustila. Povedala pa je še, in kar potrjuje zgoraj navedeno, da so na ta način, torej s ponujanjem kreditov v švicarskih frankih, privabljali posamezne stranke. Iz njene izpovedi izhaja, da je istočasno, večina (vseh) strank na novo postalo komitentov toženke. Krediti za toženko sicer niso bili profitabilni, so pa pri toženki pridobivali nove stranke tako, da so ob sklenitvi kredita te odprle pri toženki račune, vzele kartico in podobno.

20. Ponudnik mora pri vključitvi pogodbenih pogojev v pogodbo ravnati skladno s profesionalno skrbnostjo, sicer bo njegovo postopanje v nasprotju z zahtevo dobre vere v postopkovnem pogledu. V nasprotnem primeru bo obseg pojasnil, ki ustreza profesionalni skrbnosti, nepravilno napolnjen. Banka je v konkretnem primeru kreditojemalcem določene informacije sicer posredovala (listina B24). Iz navedene izjave izhaja le, da je valutno tveganje tveganje spremembe vrednosti švicarskega franka (CHF) v primerjavi z vrednostjo domače valute (slovenski tolar). Anuiteta kredita se v primeru rasti švicarskega franka pri domači valuti zviša, v primeru padanja pa zniža. Podano je še navodilo, kje lahko stranka spremlja gibanje tečaja SIT/CHF. Navedena izjava, ki so jo kreditojemalci podpisali v sklopu obsežne dokumentacije, ki jo je bilo potrebno podpisati, ne zadostuje. [REDACTED] je v zvezi z izpolnitvijo dolžnosti informiranja v celoti povedal, da so strankam pokazali gibanje tečaja za tri ali pet mesecev. Sodišče sicer verjame njegovi izpovedi, da kreditov z valutno klavzulo v švicarskem franku sicer niso favorizirali. Bilo pa je že pojasnjeno, zakaj so bili takšni krediti za stranke vabljivi, kar še toliko bolj pomeni, da bi morali biti natančneje seznanjeni z možnostjo (pravzaprav neomejenega) zvišanja menjalnega tečaja, kar bo sicer pojasnjeno še v nadaljevanju. Iz izpovedi [REDACTED] pravno tako izhaja, da so pri toženki približno 70 % kreditov prodali z vezavo na CHF in LIBOR in le 30 % na EURIBOR. Poleg tega so stranke imele možnost konverzije, kar izhaja iz 5. člena Kreditne pogodbe. Časovnica na grafu, ki jo lahko stranka pridobi sama ali pa drug komercialist pa lahko sega tudi do pet let nazaj (tečaj CHF-EUR). [REDACTED] pa je povedal še, da, kar zadeva švicarski frank, je bilo vedno znano, da je to pač valuta, v katero se, ko se zgodi neka gospodarska kriza, vanjo prelije večina sredstev (svetovnih). Povedal je, da izredni dogodki lahko nepredvidljivo vplivajo na tečaj švicarskega franka, vendar teh dogodkov ne pozna in nanje nimamo vpliva.
21. Iz sodbe VS RS z dne 19. 4. 2023 v zvezi z navedenim izhaja še, da je skladno s stališči SEU pri kreditih v tuji valuti po Direktivi 93/13, osrednji cilj predpogodbene informiranja, poleg uvida v razumevanje osnovnega delovanja takšnega kredita. Finančna ustanova tako ali drugače informira potrošnika, da ima poleg koristi takšno kreditiranje lahko tudi znatne negativne finančne posledice, celo takšne, ki jih bo potrošnik morda težko nosi. Pri tem so posebej

■
—
■

pomembna pojasnila o tveganjih kreditojemalca v primeru velikega znižanja vrednosti valute, ki je zakonito plačilno sredstvo v državi članici njegovega stalnega prebivališča. Takšna zahteva evropskega prava pa se nanaša tudi na kredite, sklenjene pred finančnim zlomom v letu 2009. Že Ustavno sodišče je v zadevah, ki so se nanašali na CHF kredite poudarilo, da je upoštevanje te zahteve ne samo ustavno skladno temveč z vidika 3a. člena Ustave nujno. Skladno z načelom lojalne razlage so slovenska sodišča na takšno razlago evropskega prava vezane ex tunc, upoštevaje pri tem vse okoliščine primera. Zato v okviru valutnega kreditiranja zahteve po preglednosti ni mogoče izpolniti s tem, da se potrošniku posredujejo informacije, pa čeprav obširne, če temeljijo na domnevi, da bo razmerje med obračunsko valuto in valuto plačila ostalo stabilno ves čas trajanja pogodbe. To zlasti velja, kadar ponudnik potrošnika ne obvesti o ekonomskih okoliščinah, ki bi lahko vplivale na nihanja menjalnih tečajev, zaradi česar potrošnik ne more konkretno razumeti potencialno resnih posledic za njegov finančni položaj, ki bi lahko izhajale iz sklenitve kredita v tuji valuti. Tak kredit v sebi namreč skriva specifično lastnost - potencialno ekstremistično (znatno) razsežnost predmeta obveznosti, brez katere je predstavitev takšnega kredita nepopolna (nepregledna) in je nekomu, ki pretežno plačuje v svoji domači valuti, na prvi pogled težje dojemljiva in hkrati zastrta z ugodnejšo obrestno mero. Zaslišani bančni uslužbenec [REDACTED] je v zvezi s tem povedal, da niso mogli vedeti, kaj se bo dogajalo s tečajem v prihodnosti. Vedeli so, da se spreminja, tega pa niso znali nikoli napovedati in ga ne morejo tudi danes. In v tej luči so bila kreditojemalcem dana pojasnila, predstavljeni jim niso bili nobeni grafi, nobene simulacije, šlo naj bi za kredit z „minimalnim tveganjem“, kreditojemalci pa so lažje dobili višji znesek posojila, kot bi ga, če bi sklenili kreditno pogodbo v EUR. Celo v tem postopku zaslišana priča [REDACTED] magistrica ekonomskih znanosti, ki je bila zaposlena v času „zlate dobe kreditov v CHF“ zaposlena pri drugi banki, zdaj pa je članica uprave pri toženki je povedala, da ponudiš, kar želi trg, to so čim večji zneski in nizka obrestna mera (LIBOR). Dodala je še, da je celo svoji kolegici, ki je najemala kredit v tistem času svetovala, naj „špekulira, obrestna mera je nižja in bo na boljšem, kot če vzame kredit v EUR.“ Kot se je izrazila, bi na tak način pogorela „pušnila“, vendar sprejmeš odgovornost za svoja dejanja, če si se tako odločil. Po prepričanju sodišča to nazorno predstavi, kakšno je bilo svetovanje bančnih referentov, ki so „ponujali“ kredit v CHF (po lestvici ali rangi uslužbencev bistveno na nižji poziciji). Le [REDACTED] ki je bil zaposlen pri banki je v zvezi s tem povedal, da je pripripravi produkta (CHF) v letu 2004 predlagal, kaj naj se priloži pogodbi, to je graf tečaja, za 20 let nazaj, najprej marka proti švicarju in nato evro, da je historično razvidno. Stranka naj bi to izjavo podpisala, vendar je bil to le njegov predlog, ki očitno kasneje ni bil sprejet.

22. Tudi po judikaturi SEU ni dovolj, da se potrošnik zaveda, da se valutni tečaj lahko spremeni, temveč mu je treba jasno dati vedeti, da se tečaj, zlasti v dolgoročnih pogodbenih razmerjih, lahko znatno spremeni in ima zato tudi

■
—
■

nezanemarljive negativne ekonomske učinke. Zgolj zavedanje, da neko tveganje obstaja, ne pomeni, da se posameznik zaveda tudi dejanskega obsega tveganja. SEU se zavzema, da morajo biti pojasnila takšna, da se bo povprečen potrošnik zavedal dejanskega obsega valutnega tveganja in potencialnih znatnih sprememb menjalnih tečajev, ter da pogodbeno razmerje prinaša tveganja, ki jih bo v primeru velikega znižanja domače valute morda težko nosil. Gre za povprečnega potrošnika, to je posameznika iz obširne množice posameznikov, ki sklepajo posle v pravno poslovnem prometu, ne glede na njihove osebne značilnosti.

23. Navedeno zavedanje ne dosega ravni, ki jo Direktiva 93/13 zahteva za sprejem informirane odločitve. Finančna ustanova mora potrošnika opozoriti, da je stopnja valutnega tveganja visoka, ker so nihanja lahko potencialno velika, zlasti v dolgoročnem obdobju in imajo lahko znatne negativne posledice za finančne obveznosti potrošnika. Zavedanje finančnega sektorja, da so valutna razmerja docela nestabilna in nihanja lahko zelo visoka, tudi med valutami največjih svetovnih gospodarstev, se ni vzpostavilo s finančno krizo leta 2008 in tudi ne z ukrepom Švicarske Centralne banke v letih 2011 oziroma 2015, ampak je, oziroma bi moralo biti in obstajati že v trenutku sklenitve pogodbe (in že davno prej). Tudi če je glede večine deležnikov pravilno stališče, da sta bila finančna kriza in ukrep Švicarske Centralne banke zanje nepredvidena dogodka, to ne pomeni, da so bila nepredvidljiva tudi močnejša nihanja CHF v dolgoročnem obdobju, zlasti v času gospodarskih kriz. Splošno znano je, da je valuta CHF valuta varnega zavetja, za katero je značilno, da v času večjih gospodarskih pretresov, zaradi bega iz valut držav, ki so v krizi ogrožene, močno aprecirajo. Zato je treba razlikovati med nenapovedljivostjo konkretnega trenutka in vzroka za znatno spremembo valutnega tečaja na eni strani in med zavedanjem splošne tveganosti, da lahko pride do znatnih oscilacij valutnega para. Toženki ni mogoče očitati, da bi morala napovedati natančno prihodnje gibanje tečaja CHF, temveč, da bi morala vedeti, da so tveganja apreciacije CHF realna ali celo pričakovana in bi zato o tveganjih morala obvestiti potrošnike. Tudi če kreditodajalci niso vedeli, kdaj in v kakšni vsebini se bo uresničil dogodek, ki bi lahko imel pomembne posledice na valutni par, to ne pomeni, da se niso zavedali oziroma bi se vsaj morali zavedati, da lahko kadarkoli v dolgoročnem razmerju nastopi dogodek, ki bo imel pomemben vpliv na valutno razmerje. Toženka v tem postopku namreč po točkah podaja razloge za veliko apreciacijo CHF in pri tem zatrjuje, da sama, pa ne le ona, temveč nihče, tega ni mogel predvideti. Gre za izbruh finančne krize leta 2009, kolaps evro sistema leta 2010 ter zamrznitev in odmrznitev tečaja CHF leta 2011 oziroma 2015. Drži, da so te okoliščine toženko presenetile. Nevzdržno pa je stališče, tudi z vidika stabilnosti finančnega sistema, da od profesionalne finančne inštitucije ni mogoče pričakovati, da ima zavedanja in tudi pričakovanja, da lahko v daljšem časovnem obdobju nastopijo dogodki, ki bodo močno pretresli valutni trg. Toženka je tako zavedanje imela, oziroma kot močna finančna institucija bi ga morala imeti. Nasprotna logika bi pomenila, da se finančni sektor ob finančnih zlomih ni ničesar naučil in je tako vedno znova

■
—
■

nepripravljen in presenečen ob vsakem dogodku, ki zamaje valutna razmerja. Pri pojasnilni dolžnosti oziroma njeni pravilni izpolnitvi ne gre le za vprašanje, ali se je toženka zavedala neizogibnega povečanja vrednosti CHF vendar je to prikrila, niti ne gre za zahtevo, da bi banka morala napovedati bodoče dogodke. Vprašanje je, ali je ustrezno pojasnila lastnosti glavnega predmeta obveznosti in je z vidika pravne varnosti bistveno, da je ta lastnost obstajala že v trenutku sklenitve pogodbe in še vedno ostaja. Tveganost deviznih kreditov ni bila nič višja, kot je danes. Ena sama informacija, en sam nepredviden dogodek, lahko razmerje med valutama EUR in CHF znova postavi na glavo. Zato bi morale banke svojo pojasnilno dolžnost skrbno izpolniti, na kar je opozarjala tudi Banka Slovenije v svojih dopisih in Poročilih v letih 2005, 2006 in 2007, vse pred dogodki, ki so vplivali na znatne spremembe valutnega para. Opozorilo, da je takšno kreditiranje nakupa stanovanja zelo tvegano, je torej pomembna sestavina informiranja, ki jo zahteva tudi načelo vestnosti in poštenja. V konkretnem primeru toženka s podanimi pojasnili ni izpolnila svoje pojasnilne dolžnosti in je s tem kršila zahtevo dobre vere oziroma načelo vestnosti in poštenja, kar zadostuje za **ugotovitev o nepoštenosti pogodbenega pogoja**. Tožnika v tem postopku trdita, da prvo tožnica Kreditne pogodbe nikoli ne bi sklenila, če bi se zavedala dejanskega obsega tveganja. Gre za trditev, ki izvira iz današnjega obdobja, ne pa obdobja, ko je tožnica dejansko podpisovala kreditno pogodbo. Tožnica in njen mož sta reševala stanovanjski problem, s kreditom sta kupila hišo, nepremičnino in "za nazaj" ni mogoče vedeti, kaj bi tožnica storila, če bi bila o vsem, kar je navedeno v zvezi z zahtevo po informiranosti in pojasnilno dolžnostjo bolje obveščena. Za marsikoga je bil kredit v švicarskih frankih koristen, morda bi se zanj odločila tudi tožnica. Potrošnik vedno sprejme zanj idealno odločitev, pomembno pa je, da mu ponudnik, na področjih, na katerih ima izrazito informacijsko prednost, omogoči informirano odločitev. Gibanje tečajev je nepredvidljivo. Nepredvidljiva je vsa prihodnost. Če pa bi toženka tožnikoma svoje resnično nevedenje pojasnila tako, kot to pojasnjuje v svojih obširnih pripravljalnih vlogah, bi se tožnika oziroma prvo tožnica veliko bolj zavedala dejanskega obsega tveganja, kot pa sta se ga lahko na podlagi takrat danih pojasnil. Niti poznavanje preteklih dogodkov in zavedanje ozkosti lastnega znanja in spoznanja, ni zagotovilo za napovedovanje prihodnosti. Nujna pa je izhodiščna predpostavka slehernega profesionalnega subjekta finančnega trga, ki mu načelo vestnosti in poštenja narekuje, da s potrošnikom igra z „odprtimi kartami“, da ga seznanj z dejanskim obsegom negotovosti njegovega pravnega položaja. Navedeno stališče ne vnaša pretirane meje avtomatizma v presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja. Gre za okoliščine konkretnega primera, kjer je precedenčno prakso začrtalo VS RS z izdano sodbo z dne 19. 4. 2023. Ob upoštevanju evolucije evropskega prava, na katerega so slovenska sodišča vezana in ustavno skladne razlage socialno naravnane potrošniškega prava je bilo potrebno tožbenemu zahtevku v tem primeru ugoditi.

24. Ker je sodišče ugotovilo, da glede višine zahtevka v tej zadevi ne more odločiti, je

glede na to, da je stvar glede na podlago zrela za odločbo, izdalo vmesno sodbo (1. odstavek 315. člena Zakona o pravdnem postopku (Ur. l. RS št. 26/99, uradno prečiščeno besedilo, v nadaljevanju ZPP).

25. O stroških tega pravnega postopka bo odločeno s končno sodbo.

PRAVNI POUK:

Zoper sodbo je dopustno vložiti pritožbo v roku 30 dni od dneva njenega prejema pisnega odpravka. Pritožba se vloži pisno v treh izvodih pri tem sodišču, o njej pa bo odločalo Višje sodišče v Ljubljani.

Pritožba mora obsegati navedbo sodbe, zoper katero se vlaga, izjavo, da se sodba izpodbija v celoti ali v določenem delu, pritožbene razloge in podpis pritožnika (355. čl. ZPP).

Če je pritožba nerazumljiva ali ne vsebuje vsega, kar je treba, da bi se lahko obravnavala, jo sodišče zavrže, ne da bi pozivalo vložnika, naj jo popravi ali dopolni (336. čl. ZPP).

Ob vložitvi pritožbe mora biti plačana sodna taksa. Če sodna taksa ni plačana niti v roku, ki ga določi sodišče v nalogu za njeno plačilo in tudi niso podani pogoji za oprostitev, odlog ali obročno plačilo sodnih taks, se šteje, da je pritožba umaknjena (3. odst. 105 a. čl. ZPP).

V primeru, da stranka vloži pritožbo po pooblaščenju, mora biti ta odvetnik ali druga oseba, ki je opravila pravniški državni izpit. Pritožbo, vloženo po pooblaščenju, ki ni odvetnik ali druga oseba, ki je opravila pravniški državni izpit, bo sodišče kot nedovoljeno zavrglo.

Ljubljana, 2. avgust 2023

Okrožna sodnica:

Jelka Podgoršek

